

RP 81/2024 rd

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av 3 och 21 § i lagen om näringsförbud och 20 § i handelsregisterlagen

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att lagen om näringsförbud och handelsregisterlagen ändras.

Enligt förslaget kan också ett förbud att driva rörelse eller delta i drivande av rörelse som meddelats en person i en stat som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet samt det att personen gjort sig skyldig till brottsligt förfarande vid drivandet av rörelse i ovan nämnda stat beaktas vid helhetsbedömningen när näringsförbud meddelas. Dessutom föreslås bestämmelser om informationsutbyte gällande näringsförbud. Propositionen hänför sig till genomförandet av en ändring av direktivet om bolagsrätt.

I propositionen föreslås dessutom att handelsregisterlagens bestämmelser om hörande av Finansinspektionen förtydligas.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft så snart som möjligt, dock senast den 1 januari 2025.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
MOTIVERING	3
1 Bakgrund och beredning.....	3
1.1 Bakgrund.....	3
1.2 Beredning.....	4
2 EU-rättsaktens målsättning och huvudsakliga innehåll.....	4
2.1 Artikel 13i i bolagsrättsdirektivet	4
2.1.1 Målen i artikel 13i i bolagsrättsdirektivet.....	4
2.1.2 Innehållet i artikel 13i i bolagsrättsdirektivet	5
3 Nuläge och bedömning av nuläget	6
3.1 Artikel 13i i bolagsrättsdirektivet	6
4 Förslagen och deras konsekvenser	12
4.1 De viktigaste förslagen	12
4.2 De huvudsakliga konsekvenserna.....	13
4.2.1 Ekonomiska konsekvenser.....	13
4.2.2 Konsekvenser av ändringarna i informationshanteringen	15
5 Alternativa handlingsvägar.....	17
5.1 Handlingsalternativen och deras konsekvenser	17
5.1.1 Flaggande av ett förbud som meddelats i en annan medlemsstat i handelsregistret.....	17
5.1.2 Förbud meddelat i en annan stat som självständig grund för meddelande av näringsförbud.....	17
5.1.3 Alternativ motsvarande propositionen utan avgränsning till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet	19
5.2 Handlingsmodeller som används eller planeras i andra medlemsstater	19
5.2.1 Lagstiftningen om näringsförbud i medlemsstaterna	19
5.2.2 Beaktande av ett förbud motsvarande ett näringsförbud som meddelats i en annan medlemsstat	19
6 Remissvar	21
7 Detaljmotivering.....	29
7.1 Lagen om näringsförbud.....	29
7.2 Handelsregisterlagen.....	34
8 Ikraftträdande	34
9 Samband med andra propositioner	34
10 Verkställighet och uppföljning	34
11 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning	35
LAGFÖRSLAG.....	42
1. Lag om ändring av 3 och 21 § i lagen om näringsförbud	42
2. Lag om ändring av 20 § i handelsregisterlagen	44
BILAGA.....	45
PARALLELLTEXTER.....	45
1. Lag om ändring av 3 och 21 § i lagen om näringsförbud	45
2. Lag om ändring av 20 § i handelsregisterlagen	47

MOTIVERING

1 Bakgrund och beredning

1.1 Bakgrund

Beaktande i Finland av ett förbud motsvarande ett näringsförbud som meddelats i en annan medlemsstat och förmedling av uppgifter som gäller näringsförbud mellan medlemsstaterna

Europaparlamentets och rådets direktiv [\(EU\) 2017/1132](#) om vissa aspekter av bolagsrätt (kodifiering) innehåller bestämmelser om bolagsrätt. Europaparlamentet och rådet antog den 20 juni 2019 [direktiv \(EU\) 2019/1151 om ändring av direktiv \(EU\) 2017/1132 vad gäller användningen av digitala verktyg och förfaranden inom bolagsrätt](#). Nedan avses med *bolagsrättsdirektivet* direktiv (EU) 2017/1132 om vissa aspekter av bolagsrätt sådant det lyder efter gjorda ändringar. Om direktiv (EU) 2019/1151 används benämningen *digitaliseringsdirektivet*.¹

Digitaliseringsdirektivet har huvudsakligen genomförts med lagar till vilka förslagen ingick i regeringens proposition [RP 151/2021 rd](#) med förslag till lagar om ändring av handelsregisterlagen och 4 § i företags- och organisationsdatalagen. Enligt propositionen föreslogs det att de ändringar som digitaliseringsdirektivet medför i bolagsrättsdirektivet ska sättas i kraft nationellt, undantaget informationsutbytet mellan medlemsstaterna om diskvalificerade styrelseledamöter och om beaktandet i Finland av diskvalificering som meddelats i andra medlemsstater samt bestämmelsen om kravet på att dokument som lämnas till handelsregistret ska vara i maskinläsbart och maskinsökbart eller strukturerat format.

Den här propositionen gäller digitaliseringsdirektivet till den del det handlar om förmedling av uppgifter om näringsförbud mellan medlemsstaterna liksom även beaktandet i Finland av ett förbud motsvarande ett näringsförbud som meddelats i en annan medlemsstat. Till den del det handlar om att handlingar som lämnas till handelsregistret ska vara i maskinläsbart och maskinsökbart eller strukturerat format innehåller propositionen inte förslag till ändringar av lagstiftningen eftersom det bedöms att lagstiftningen uppfyller direktivets krav. I den här propositionen görs ingen ny genomgång av digitaliseringsdirektivet till andra delar, utan informationen framgår av regeringens proposition RP 151/2021 rd. Också beredningen av

¹ Efter att digitaliseringsdirektivet antogs har bolagsrättsdirektivet ändrats genom direktiv (EU) 2019/2121 om ändring av direktiv (EU) 2017/1132 vad gäller gränsöverskridande ombildningar, fusioner och delningar. Direktivet har genomförts med lagar som ingick i regeringens proposition RP 146/2022 rd till riksdagen med förslag till lag om ändring av aktiebolagslagen samt till vissa lagar som har samband med den och regeringens proposition RP 213/2022 rd till riksdagen med förslag till lagstiftning om tryggnad av arbetstagarnas ställning vid gränsöverskridande fusion eller delning av bolag eller gränsöverskridande flyttning av ett bolags hemort. Dessutom har bolagsrättsdirektivet ändrats genom Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2021/23 om en ram för återhämtning och resolution av centrala motparter och om ändring av förordningarna (EU) nr 1095/2010, (EU) nr 648/2012, (EU) nr 600/2014, (EU) nr 806/2014 och (EU) 2015/2365 samt direktiven 2002/47/EG, 2004/25/EG, 2007/36/EG, 2014/59/EU och (EU) 2017/1132.

digitaliseringsdirektivet har behandlats i nämnda regeringsproposition. De ändringar som har gjorts tidigare ingår i [den nya handelsregisterlagen \(564/2023\)](#).²

I artikel 24 i bolagsrättsdirektivet ges kommissionen behörighet att anta närmare genomförandeakter om överföring av information mellan företagsregister inom systemet för sammankoppling av företagsregister och om informationsutbyte via den europeiska e-juridikportalen. I anslutning till genomförandet av digitaliseringsdirektivet antog kommissionen den 17 december 2020 genomförandeförordningen [\(EU\) 2020/2244](#) om tillämpningsföreskrifter för Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2017/1132 vad gäller tekniska specifikationer och förfaranden för systemet för sammankoppling av register och om upphävande av kommissionens genomförandeförordning (EU) 2015/884. I punkt 15 i genomförandeförordningen föreskrevs det om informationsutbyte om diskvalificerade styrelseledamöter. Den genomförandeförordningen har senare upphävts genom en ny genomförandeförordning [\(EU\) 2021/1042](#), där bestämmelserna om informationsutbyte om diskvalificerade styrelseledamöter finns i punkt 16.

1.2 Beredning

Propositionen har beretts som tjänsteuppdrag vid arbets- och näringsministeriet.

Utkastet till proposition var på remiss den 7 maj–18 juni 2024. Yttranden begärdes av Centralhandelskammaren, Domstolsverket, Familjeföretagens förbund rf, Finansinspektionen, finansministeriet, Finanssiala ry, Finlands Advokatförbund, Finlands näringsliv rf, Företagarna i Finland rf, inrikesministeriet, jord- och skogsbruksministeriet, justitieministeriet, kommunikationsministeriet, konkursombudsmannens byrå, Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto MTK, Osuustoimintakeskus Pellervo ry, Patent- och registerstyrelsen, Polisstyrelsen, riksåklagarens byrå, Rättsregistercentralen, Skatteförvaltningen, Suomen Syyttäjähdistys ry och Tullen.

Yttranden lämnades av justitieministeriet, inrikesministeriet, finansministeriet, Rättsregistercentralen, Patent- och registerstyrelsen, Polisstyrelsen, Åklagarverket, Skatteförvaltningen, Tullen, Finlands näringsliv rf, Juristförbundet (reg. Finlands Juristförbund) och Företagarna i Finland rf.

Dessutom meddelade kommunikationsministeriet, jord- och skogsbruksministeriet och Finlands Advokatförbund att de inte har något att anföra.

Utkastet till proposition har granskats av laggranskningen vid justitieministeriet.

Beredningsunderlaget till regeringens proposition finns i den offentliga tjänsten på adressen

<https://tem.fi/sv/projekt-och-lagberedning> med identifieringskoden TEM068:00/2023.

² [Regeringens proposition RP 244/2022 rd till riksdagen med förslag till handelsregisterlag och näringsverksamhetslag samt vissa lagar som har samband med dem](#)

2 EU-rättsaktens målsättning och huvudsakliga innehåll

2.1 Artikel 13i i bolagsrättsdirektivet

2.1.1 Målen i artikel 13i i bolagsrättsdirektivet

Enligt skäl 23 i ingressen i digitaliseringsdirektivet genom vilket bolagsrättsdirektivet ändrades bör medlemsstaterna för att säkerställa att alla de personer som interagerar med bolag skyddas ha möjlighet att förebygga bedrägligt eller annat otillbörligt beteende genom att vägra att en person utnämns till styrelseledamot i ett bolag, inte endast med beaktande av denna persons tidigare beteende på deras eget territorium utan även, om detta föreskrivs enligt nationell rätt, information som tillhandahålls av andra medlemsstater. Medlemsstaterna bör därför kunna begära information från andra medlemsstater. Svaret kan bestå antingen av information om en diskvalificering som är i kraft eller av annan information som är relevant för diskvalificering i den medlemsstat som tog emot ansökan. Sådana begäranden om information bör möjliggöras genom systemet för sammankoppling av register. I detta avseende bör medlemsstaterna kunna välja hur de bäst samlar in denna information, till exempel genom att samla in den relevanta informationen från register eller andra platser där den lagras i enlighet med deras nationella rätt eller genom att skapa särskilda register eller särskilda delar av företagsregister. Där ytterligare information, såsom perioden och skälen för diskvalificering, behövs bör medlemsstaterna kunna tillhandahålla denna genom alla tillgängliga system för informationsutbyte, i enlighet med nationell lagstiftning. Detta direktiv bör emellertid inte skapa någon skyldighet att begära sådan information i varje enskilt fall. Möjligheten att beakta information om diskvalificering i en annan medlemsstat bör vidare inte innebära en skyldighet för medlemsstaterna att erkänna diskvalificeringar som är gällande i andra medlemsstater.

Vidare enligt skäl 24 i ingressen är det viktigt att behöriga myndigheter i medlemsstaterna, för att säkerställa att alla personer som interagerar med bolag eller filialer skyddas och att bedrägligt eller annat otillbörligt beteende förhindras, kan verifiera huruvida den person som utses till styrelseledamot inte är föremål för ett förbud mot att agera som styrelseledamot. I detta syfte bör behöriga myndigheter även veta huruvida personen i fråga registrerats i något av de register som är relevanta för diskvalificeringen av styrelseledamöter i andra medlemsstater genom systemet för sammankoppling av företagsregister. Registren, myndigheterna eller personerna eller organen som bemyndigats enligt nationell rätt att hantera någon aspekt av onlineförfaranden bör inte lagra sådana personuppgifter längre än vad som behövs för att bedöma behörigheten för den person som ska utses till styrelseledamot. Sådana enheter kan emellertid behöva lagra sådan information under en längre tidsperiod med anledning av en eventuell prövning av ett negativt beslut. I alla händelser bör lagringsperioden inte överstiga den period som fastställts i nationella regler om lagring av personuppgifter som gäller bildandet av ett bolag eller registreringen av en filial eller ingivande av handlingar eller information i samband med detta.

2.1.2 Innehållet i artikel 13i i bolagsrättsdirektivet

I artikel 13i i bolagsrättsdirektivet föreskrivs att medlemsstaterna ska ha regler för diskvalificering av styrelseledamöter. Dessa regler ska bland annat föreskriva möjligheten att ta hänsyn till en diskvalificering som är i kraft, eller information som är relevant för diskvalificering, i en annan medlemsstat. Dessutom innehåller artikeln bestämmelser om informationsutbyte om diskvalificering mellan medlemsstaterna samt om behandling av personuppgifter. Artikel 13i lyder i sin helhet som följer:

Diskvalificerade styrelseledamöter

1. Medlemsstaterna ska säkerställa att de har regler om diskvalificering av styrelseledamöter. Dessa regler ska bland annat föreskriva möjligheten att ta hänsyn till en diskvalificering som är i kraft, eller information som är relevant för diskvalificering, i en annan medlemsstat. Vid tillämpning av denna artikel ska styrelseledamöter minst omfatta de personer som avses i artikel 14 d i.

2. Medlemsstaterna får kräva att personer som ansöker om att bli styrelseledamöter avger en försäkran om huruvida de är medvetna om eventuella omständigheter som skulle kunna leda till diskvalificering i den medlemsstaten. En medlemsstat får vägra att en person utnämns till styrelseledamot i ett bolag om denna person för närvarande är diskvalificerad från att inneha ett styrelseuppdrag i en annan medlemsstat.

3. Medlemsstaterna ska säkerställa att de kan besvara en annan medlemsstats begäran om information som är relevant för diskvalificering av styrelseledamöter enligt lagstiftningen i den medlemsstat som besvarar begäran.

4. För att besvara en begäran som avses i punkt 3 i denna artikel ska medlemsstaterna, genom det system som avses i artikel 22, åtminstone vidta de åtgärder som krävs för att säkerställa att de utan dröjsmål kan lämna information om huruvida en viss person har diskvalificerats eller är upptagen i något av deras register som innehåller information som är relevant för diskvalificering av styrelseledamöter. Medlemsstaterna får också utbyta ytterligare information om t.ex. varaktigheten och grunderna för diskvalificeringen. Sådant utbyte ska regleras av nationell rätt.

5. Kommissionens ska fastställa de närmare villkoren och de tekniska detaljerna för utbytet av den information som avses i punkt 4 i denna artikel genom de genomförandeakter som avses i artikel 24.

6. Punkterna 1–5 i denna artikel ska gälla i tillämpliga delar på fall där ett bolag ger in information beträffande utnämningen av en ny styrelseledamot i det register som avses i artikel 16.

7. Personuppgifter för personer som avses i denna artikel ska behandlas i enlighet med förordning (EU) 2016/679 och nationell rätt, för att göra det möjligt för den myndighet eller den person eller det organ som bemyndigats enligt nationell rätt att bedöma nödvändig information rörande diskvalificeringen av en person som styrelseledamot, i syfte att förhindra bedrägerier eller annat otillbörligt beteende och säkerställa att alla personer som interagerar med bolag eller filialer skyddas.

Medlemsstaterna ska säkerställa att de register som avses i artikel 16, myndigheter eller personer eller organ som bemyndigats enligt nationell rätt att hantera någon aspekt av onlineförfaranden inte lagrar personuppgifter som överförts vid tillämpningen av den här artikeln längre än vad som är nödvändigt, och i varje fall inte längre än alla personuppgifter som gäller bildandet av ett bolag, registreringen av en filial eller ingivande (ev. av handlingar eller information) från ett bolag eller en filial lagras.

3 Nuläge och bedömning av nuläget

3.1 Artikel 13i i bolagsrättsdirektivet

Artikel 13i.1

Bestämmelser om näringsförbud ingår i kapitel III i bolagsrättsdirektivet, som gäller ”Onlineförfaranden (bildande, registrering och ingivande), offentlighet och register”. Enligt detta är det konsekvent att beaktandet gäller företagsregister. Men med beaktande av punkt 6 i artikeln, enligt vilken punkterna 1–5 i tillämpliga delar ska gälla för företagsregister som avses i artikel 16, är det uppenbart att punkterna 1–5 gäller näringsförbud allmänt oberoende av företagsregister. Vidare finns det här anledning att beakta att bolagsrättsdirektivet i Finland tillämpas på aktiebolag och deras filialer, inte på andra juridiska personer, vilket ytterligare försvårar tillämpningen av artikeln om näringsförbud. Vid behandlingen av punkterna 1–5 nedan fästs det uppmärksamhet vid vilka konsekvenser ett utländskt förbud motsvarande ett näringsförbud har i företagens interna utnämningsprocesser, liksom även för registreringen av en sådan utnämning i handelsregistret.

I Finland finns bestämmelserna om näringsförbud i [lagen om näringsförbud \(1059/1985\)](#), nedan *näringsförbudslagen*. I artikel 14 d i som det hänvisas till i punkt 1 i artikeln avses personer som antingen i egenskap av i lagstiftningen föreskrivet bolagsorgan eller som medlemmar i ett sådant organ är behöriga att företräda bolaget mot tredje man och i rättegång. Enligt 2 § 3 punkten i näringsförbudslagen får näringsförbud under de förutsättningar som anges i 3 § meddelas den som är styrelsemedlem eller verkställande direktör i ett samfund eller i annan därmed jämförbar ställning samt den som faktiskt leder ett samfund eller en stiftelse eller en utländsk filial eller sköter dess förvaltning.

Enligt 3 § 1 *mom.* i näringsförbudslagen kan näringsförbud meddelas den som avses i 2 § 1) om han eller hon vid drivandet av rörelse av någon annan orsak än betalningsoförmåga väsentligen har åsidosatt de lagstadgade skyldigheter som hänför sig därtill³, eller 2) om han eller hon vid drivandet av rörelse har gjort sig skyldig till brottsligt förfarande som inte kan anses ringa, och hans eller hennes verksamhet som helhet bedömd ska anses skadlig för borgenärer, avtalsparter, den offentliga ekonomin eller en sund och fungerande ekonomisk konkurrens. Vidare ska det enligt 2 *mom.* vid bedömning av om åsidosättandet är väsentligt enligt 1 *mom.* 1 punkten särskilt beaktas om åsidosättandet varit systematiskt, hur länge det pågått och om det upprepats samt beloppet av de skador som orsakats av åsidosättandet och beloppet av den ekonomiska vinning som eftersträvats. I 3 *mom.* föreskrivs det särskilt om vissa brott som en person vid drivandet

³ Enligt detaljmotiveringen i regeringens proposition RP 269/2016 rd till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om näringsförbud och till vissa lagar som har samband med den (s. 26) föreslogs det att 3 § 1 *mom.* 1 punkten ändras så att väsentligt åsidosättande av lagstadgade skyldigheter utgör grund för meddelande av näringsförbud endast när det inte beror på betalningsoförmåga. Om det vid väsentligt åsidosättande av lagstadgade skyldigheter enbart skulle vara fråga om att företagsverksamheten har blivit olönsam, finns ingen grund för meddelande av näringsförbud. När en företagare dock under en lång tid till exempel betalar andra skulder, men systematiskt åsidosätter sina lagstadgade skyldigheter, kan det i allmänhet inte vara fråga om ett åsidosättande som beror på betalningsoförmåga. Även i situationer där åsidosättandet på något annat sätt är spekulativt är det fråga om någonting annat än betalningsoförmåga. I samma proposition konstateras (s. 5) att fem personer enligt Statistikcentralen under åren 2000–2015 meddelats näringsförbud på någon annan grund än brott enligt 3 § 1 *mom.* 1 punkten i lagen om näringsförbud. För närvarande finns motsvarande uppgifter för senare år inte tillgängliga hos Statistikcentralen.

av rörelse gjort sig skyldig till kan meddelas näringsförbud för. Dessa är 1) ett brott som är straffbart enligt 17 kap. 18 § i strafflagen (39/1889) eller enligt 20 kap. 19 eller 20 § i den lagen eller försök eller medverkan till ett sådant brott, 2) ett brott som är straffbart enligt 20 kap. 21 § i strafflagen eller medverkan till ett sådant brott, 3) ett brott som har riktat sig mot en person som är yngre än 18 år och som är straffbart enligt 20 kap. 9 eller 9 a § i strafflagen eller försök eller medverkan till ett sådant brott, 4) ett brott som är straffbart enligt 25 kap. 3 eller 3 a § i strafflagen eller försök eller medverkan till ett sådant brott, eller 5) ett brott som är straffbart enligt 47 kap. 3 a § i strafflagen. De brott som avses i 3 mom. avser i huvudsak sexualbrott och människohandel.

Således kräver förutsättningen att medlemsstaterna ska säkerställa att de har regler om diskvalificering av styrelseledamöter inga separata genomförandeåtgärder. Däremot motsvarar kravet i punkt 1 i artikeln på att det ska föreskrivas om en möjlighet att ta hänsyn till en diskvalificering som är i kraft, eller information som är relevant för diskvalificering, i en annan medlemsstat inte det gällande rättsläget. Att ta hänsyn till detta innebär utmaningar åtminstone ur två synvinklar: 1) bestämmelserna om näringsförbud har inte harmoniserats och 2) med beaktande av det som konstaterats, hur kan man bedöma grunderna för ett förbud som meddelats i en annan medlemsstat och hur ska ett sådant förbud beaktas.

Med beaktande av det som konstateras både i punkt 2 i artikeln och i ingressen är det klart att medlemsstaterna inte behöver erkänna ett näringsförbud som har meddelats i en annan medlemsstat. Det här måste anses betyda att direktivet inte utgör hinder för en sådan person att bedriva näringsverksamhet i Finland, och direktivet är inte heller ett hinder för att personen införs i handelsregistret. Punkt 1 i artikeln ska tolkas så att det i den förutsätts att det tas hänsyn till näringsförbud som meddelats i andra medlemsstater eller information som är relevant för meddelandet av näringsförbud, men på vilket sätt detta görs får bestämmas nationellt.

I Finland meddelas näringsförbud av domstol på yrkande av åklagaren och om beaktande av näringsförbud i handelsregistret föreskrivs i 21 b § i näringsförbudslagen. Förbud motsvarande näringsförbud som meddelats i andra stater kan inte beaktas på samma sätt som förbud som meddelats i Finland. Till viss del är det oklart om 3 § i näringsförbudslagen redan nu gör det möjligt att beakta näringsförbud som meddelats i andra medlemsstater eller det beteende som lett till näringsförbudet, när domstolen överväger meddelandet av ett nationellt näringsförbud, i synnerhet om det beteende som utgör grund för förbudet i sig motsvarar grunden för ett näringsförbud som meddelas i Finland. I princip bör det dock anses att den gällande näringsförbudslagen är begränsad till bedömning av verksamhet eller åsidosättande som skett i Finland eller inom finsk jurisdiktion.

För att beakta ett förbud motsvarande ett näringsförbud som meddelats i en annan medlemsstat direkt i handelsregistret skulle det förutsättas separata bestämmelser om att förbud som meddelats i andra medlemsstater ska beaktas i Finland utan separat prövning eller om att Patent- och registerstyrelsen ska undersöka om personens agerande hade lett till näringsförbud i Finland med stöd av nationell lagstiftning. I fråga om det först nämnda är problemet medlemsstaternas olika bestämmelser och det senare kan inte anses lämpa sig som uppgift för registermyndigheten eftersom bedömningen i Finland görs av en domstol. Registermyndigheten har inte heller sådan sakkunskap. Eftersom harmonisering saknas går det inte tänka att man genom lagstiftning ska kunna föreskriva om erkännande av förbud motsvarande näringsförbud som meddelats i andra medlemsstater ur ett jämlighetsperspektiv.

Sålunda förutsätter beaktande av förbud motsvarande näringsförbud som meddelats i en annan medlemsstat eller annan relevant information i anslutning till meddelandet av förbud att det

föreskrivs om det för att domstolen i sin prövning av ett näringsförbud ska kunna beakta en sådan grund.

Artikel 13i.2

Enligt den första meningen i punkten får medlemsstaterna kräva att personer som ansöker om att bli styrelseledamöter avger en försäkran om huruvida de är medvetna om eventuella omständigheter som skulle kunna leda till diskvalificering i den medlemsstaten. Det förblir något oklart om det med detta avses en skyldighet som åläggs uttryckligen bolag att be den som ska utnämnas att meddela om han eller hon har meddelats ett förbud motsvarande näringsförbud i en annan medlemsstat eller om dessa uppgifter ska meddelas till företagsregistret. Med beaktande av punkt 6 i artikeln, är båda eller en kombination av dem möjliga. Det bör noteras att en registeranteckning i Finland inte har rättsverkan på så sätt att det att en person är ledamot i till exempel en styrelse förutsätter anteckning i handelsregistret. Styrelseledamot blir personen redan genom beslut av ett bolagsorgan, som bolagsstämman. I Finland utser bolagets styrelse vanligtvis den verkställande direktören.

Handelsregisteranmälan lämnas av företaget och anmälan undertecknas av en företrädare för företaget. Den person som anmäls till handelsregistret är ofta en annan än den som undertecknar anmälan, såsom en ny styrelseledamot. Sålunda skulle även anmälan om huruvida personerna är medvetna om de omständigheter som i praktiken lett till näringsförbudet göras av företaget, som skulle ha underrättat sig om detta hos den person vilken anmälan om att antecknas i registret gäller. Här avses sannolikt det att personens beteende i någon annan medlemsstat kunde leda till näringsförbud i Finland, men samtidigt utesluts inte heller det att det skulle gälla ett beteende i Finland, för vilket det åtminstone inte hittills har meddelats näringsförbud.

I praktiken och lagstiftningsmässigt sett är det utmanande att utifrån ett näringsförbud som meddelats utomlands förbjuda ett bolags organ i Finland att utnämna en person till ansvarsperson eller på motsvarande sätt förbjuda att en sådan person registreras. Om personen Y:s beteende i till exempel Spanien har lett till ett förbud motsvarande ett näringsförbud där, leder den verksamhet som utgör grund för det inte nödvändigtvis till näringsförbud med stöd av vår lagstiftning om beteendet skett i Finland. Det är sålunda svårt att motivera hur man ska kunna förbjuda att en person utnämns eller vägra registrering i Finland enbart utifrån uppgifter om ett förbud motsvarande ett näringsförbud i Spanien. För att konstatera att beteendet skulle ha lett till näringsförbud även i Finland skulle det kräva åtminstone den bedömning av en domstol som avses i punkt 1.

Det bör särskilt beaktas att punkt 2 till sin formulering är möjliggörande. Sålunda är medlemsstaterna inte skyldiga att verkställa det som föreskrivs där.

Artikel 13i.3–5

Enligt punkterna 3 och 4 ska medlemsstaterna på begäran ge andra medlemsstater information om diskvalificering (eller om information som är relevant för diskvalificering). Det här förutsätter för det första att lagstiftningen möjliggör dels utbytet av information, dels det tekniska utförandet av informationsutbytet. För Finland innebär detta att information ska lämnas ut åtminstone om huruvida den person som avses i begäran har meddelats näringsförbud. Om svaret är jakande, har medlemsstaten rätt, men inte skyldighet, att lämna ut ytterligare uppgifter om näringsförbudet.

I 21 § i näringsförbudslagen föreskrivs det om ett näringsförbudsregister enligt vilken Rättsregistercentralen har ett för allmänt bruk avsett register vars syfte är att tillgodose offentligheten när det gäller näringsförbud samt efterlevnaden och kontrollen av förbuden. I 1 mom. i den paragrafen föreskrivs om registret och dess syfte, i 2 mom. om utlämnande av uppgifter, i 3 mom. om att uppgifter lämnas ut avgiftsfritt till myndigheter, i 4 mom. om utplåning av uppgifter om näringsförbud och i 5 mom. om att näringsförbud som upphört är sekretessbelagda och om utlämnande av sådana uppgifter. Var och en har rätt att få information om gällande anteckningar i näringsförbudsregistret, varför det inte behövs separata bestämmelser om registrets offentlighet.

Däremot är det motiverat att separat föreskriva om utlämnande av uppgifter via systemet för sammankoppling av register (BRIS)⁴. Med beaktande av att det i näringsförbudslagen föreskrivs om ett register som innehåller uppgifter om näringsförbud och att detta register, till skillnad från handelsregistret, innehåller täckande uppgifter om personer som meddelats näringsförbud, är det naturligt att det ska föreskrivas om förmedling av uppgifter via systemet för sammankoppling av register i näringsförbudslagen och att den som lämnar ut uppgifterna ska vara Rättsregistercentralen. Det oaktat att systemet för sammankoppling av register i praktiken finns mellan företagsregister går det att koppla även frivilliga kontaktpunkter till det. Huruvida detta görs genom att koppla näringsförbudsregistret direkt till BRIS eller genom att utnyttja handelsregistrets befintliga förbindelse är en teknisk fråga. För att inrätta frivilliga kontaktpunkter förutsätts det emellertid ett godkännande av kommissionen. Med hänsyn till att det uttryckligen är Rättsregistercentralen som förvaltar näringsförbudsregistret kan det anses finnas grunder för inrättandet.

Också Finland har rätt att begära motsvarande uppgifter av andra medlemsstater. Om informationsutbytet till andra medlemsstater sköts av Rättsregistercentralen är det motiverat att informationsutbytet i motsatt riktning ordnas från samma kontaktpunkt. Den centrala frågan är dock vad man ska göra med informationen om att en person har meddelats ett förbud motsvarande näringsförbud i en annan stat och till vem det är motiverat att den lämnas ut med tanke på att förutsättningarna för att meddela näringsförbud i Finland undersöks av en förundersökningsmyndighet och näringsförbudet meddelas av domstol på yrkande av åklagaren. Det här behandlas i samband med punkterna 1 och 2. För närvarande gör lagstiftningen det inte möjligt att vägra registrera en sådan person i handelsregistret, och det är inte heller möjligt att faktiskt beakta denna information vid meddelandet av näringsförbud i Finland.

Enligt direktivet är medlemsstaten skyldig att till en medlemsstat som begär information uppge om den person som medlemsstaten specificerar har meddelats näringsförbud i Finland. Det är den begärande medlemsstatens uppgift att uppge tillräckliga identifieringsuppgifter, vilket i praktiken betyder personens namn och personbeteckning eller åtminstone födelsedatum. Enbart med födelsedatumet kan man dock inte dra lika säkra slutsatser som med personbeteckningen. I princip blir det upp till Rättsregistercentralen att bedöma om den enbart utifrån namnet och födelsedatumet kan ge ett jakande svar att en person har näringsförbud eller om det förutsätts att begäran kompletteras med en fullständig personbeteckning. Samma utmaning gäller inte ett nekande svar.

⁴ Business Registers Interconnection System (BRIS) – systemet för sammankoppling av register. Enligt artikel 22 i bolagsrättsdirektivet omfattar systemet för sammankoppling av register medlemsstaternas register, en central plattform och den europeiska e-juridikportalen som fungerar som den europeiska elektroniska ingången.

Kommissionen har antagit genomförandeförordningen (EU) 2020/2244, där den tidigare förordningen kompletteras med tillägg av de närmare villkoren och de tekniska detaljerna för utbytet av information om diskvalificerade styrelseledamöter som avses i 13i.5. De bestämmelserna ingår i punkt 16 i den gällande genomförandeförordningen (EU) 2021/1042.

Enligt punkten 16.2.1.1 i genomförandeförordningen (EU) 2021/1042 får medlemsstaternas behöriga myndigheter via BRIS begära information från en eller flera medlemsstater om huruvida en person som ansöker om att bli styrelseledamot i ett företag av någon av de typer som förtecknas i bilaga II till direktiv (EU) 2017/1132 är diskvalificerad eller är registrerad i något av deras register som innehåller information som är relevant för diskvalificering av styrelseledamöter.

Utifrån genomförandeförordningen gäller informationsutbytet i Finland den situation när en person ska antecknas i handelsregistret. De facto har personen då redan utnämnts till styrelseledamot. Utnämningsprocessen är inte kopplad till sådan myndighetstillsyn genom vilken utnämningen kan förhindras, även om lagen förbjuder den. Artikel 13i.3 uttrycker inte motsvarande begränsning som genomförandeförordningen endast i utnämningsskedet, utan anger att det i informationsutbytet handlar om information som är relevant för diskvalificering av styrelseledamöter. Meddelandet av näringsförbud kan ju även ske först efter att en person antecknats i registret. Näringsförbud i Finland gäller allmänt agerande som ansvarsperson i företag och sammanslutningar, varför det som föreskrivs i punkterna 3–5 och även annars i artikel 13i måste anses tillåta informationsutbyte, även om det inte uttryckligen handlar om att utnämna en person eller anteckna en person i ett register och även om fallet i fråga skulle gälla meddelande av näringsförbud på grund av agerande i något annat organ än ett aktiebolag. Näringsförbud är av betydelse för att förhindra oegentligheter även i fråga om aktiebolag som omfattas av direktivets tillämpningsområde oavsett om förbudet har grundats på till exempel agerande som ansvarig bolagsman i ett kommanditbolag.

Informationsutbytet är uppdelat på två nivåer i genomförandeförordningen. I svaret på förfrågan på den första nivån ska det uttryckligen uppges om den person som specificeras i förfrågan har diskvalificerats eller är upptagen i något sådant register hos den medlemsstat som mottog förfrågan som innehåller information som är relevant med tanke på diskvalificering. I Finland avses om personen har antecknats i näringsförbudsregistret. Enligt genomförandeförordningen är det i förfrågan på den första nivån obligatoriskt att uppges förnamn, efternamn och födelsedatum. Svaret på förfrågan är ”ja” eller ”nej”. Om den medlemsstat som tar emot förfrågan behöver ytterligare uppgifter för att säkerställa otvetydig identifiering av personen, är detta ett tredje alternativ. I Finland betyder detta i praktiken personbeteckningens slutled.

Förfrågan på andra nivån kan göras antingen via BRIS eller på annat sätt. Det är frivilligt för medlemsstaterna att svara på den. Enligt genomförandeförordningen kan förfrågan gälla grunder för diskvalificering enligt nationell lagstiftning, datum för beslutet, diskvalificeringens giltighetstid, ärendenummer och utfärdare av beslutet samt information om eventuella begränsningar av diskvalificering. Bestämmelser om uppgifter som ska införas i näringsförbudsregistret finns förutom i 21 § i näringsförbudslagen även i förordningen om näringsförbudsregistret (121/1998) som utfärdats med stöd av den. Sålunda framgår det av registret i huvudsak åtminstone det informationsinnehåll som avses i förfrågan på andra nivån.

Med tanke på att det inte går att tillförlitligt bedöma antalet förfrågningar föreskrivs det i genomförandeförordningen att medlemsstaterna ska ange om de ställs inför svårigheter på grund av ett stort antal mottagna förfrågningar. I sådana fall ska kommissionen och medlemsstaterna bedöma frågan i syfte att säkerställa ett smidigt informationsutbyte och ytterligare utveckling av systemet.

Artikel 13i.6

I punkt 6 i denna artikel föreskrivs att punkterna 1–5 ska gälla i tillämpliga delar på fall där ett bolag ger in information beträffande utnämningen av en ny styrelseledamot i det register som avses i artikel 16. Enligt artikel 16.1 i direktivet ska i varje medlemsstat en akt läggas upp för varje bolag i det centrala register, handels- eller företagsregister (nedan kallat registret) där bolaget är registrerat. I Finland avses med detta sålunda handelsregistret.

Punkt 6 i artikeln lämnar det i viss mån oklart vad som i punkt 1 avses med ”Dessa regler ska bland annat föreskriva möjligheten att ta hänsyn till en diskvalificering som är i kraft, eller information som är relevant för diskvalificering, i en annan medlemsstat.” Med andra ord hänvisas det där uttryckligen till substanslagstiftning som gäller näringsförbud, inte till lagstiftningen om företagsregister? Som utgångspunkt gäller att artikel 13i kan genomföras antingen via substanslagstiftningen gällande näringsförbud eller lagstiftningen om handelsregistret eller genom en kombination av båda med beaktande av minimikraven. Punkt 6 i artikeln bör inte anses förutsätta att man vägrar registrera en person i handelsregistret på den grunden att han eller hon har meddelats förbud motsvarande näringsförbud i en annan medlemsstat. Det räcker när lagstiftningen gör det möjligt att beakta ett sådant förbud på det sätt som medlemsstaten själv anger.

Artikel 13i.7

I första stycket i punkt 7 i artikeln hänvisas till den allmänna dataskyddsförordningen. Personuppgifter för personer som avses i denna artikel får behandlas för att göra det möjligt för den myndighet eller den person eller det organ som bemyndigats enligt nationell rätt att bedöma nödvändig information rörande diskvalificeringen av en person som styrelseledamot, i syfte att förhindra bedrägerier eller annat otillbörligt beteende och säkerställa att alla personer som interagerar med bolag eller filialer skyddas.

I Finland görs bedömningen av en persons agerande i förhållande till näringsförbudslagen av en domstol. I andra medlemsstater kan bedömningen göras av domstolar, men även av någon annan myndighet. Punkt 7 begränsar varken användningen av information som inhämtats nationellt eller genom informationsutbyte när det handlar om en myndighet som är behörig att meddela näringsförbud.

Också här bör det beaktas att bolagsrättsdirektivet gäller aktiebolag och därmed deras ansvarspersoner. Sålunda är avsikten i princip inte att utvidga informationsutbytet till andra företagsformer. Samtidigt ska detta inte ses som ett hinder för att man utifrån uppgifter som erhållits genom informationsutbyte ska kunna förbjuda en person att verka även som ansvarsperson i andra juridiska personer. I Finland är det inte ens möjligt att göra avgränsningen till aktiebolag eftersom innehållet i näringsförbudet i utgångsläget är allmänt.

Utnyttjandet av uppgifterna försvåras även av att informationsutbytet via BRIS i princip sker mellan företagsregister. Enligt artikel 13i.3 *ska medlemsstaterna säkerställa att de kan besvara en annan medlemsstats begäran om information som är relevant för diskvalificering av styrelseledamöter enligt lagstiftningen i den medlemsstat som besvarar begäran.* Enligt detta ska artikeln tolkas så att sådana uppgifter kan utnyttjas även annanstans än i företagsregistret, och motsvarar således det som föreskrivs i första stycket i punkt 7.

I 13i.7 andra stycket föreskrivs om lagring av uppgifter som avser diskvalificering. I Finland finns handelsregisteranteckningarna kvar i historikuppgifterna praktiskt taget för evigt.

Näringsförbud visas dock inte i handelsregistrets historikuppgifter. Enligt 21 § 4 mom. i näringsförbudslagen utplånas uppgifter om näringsförbud ur registret fem år efter att förbudet upphört. Enligt 21 b § i samma lag ska en anteckning om näringsförbud strykas i handelsregistret efter att förbudet har upphört att gälla.

4 Förslagen och deras konsekvenser

4.1 De viktigaste förslagen

Näringsförbud och reglering om hithörande informationsutbyte

Det föreslås att näringsförbudslagen ska ändras så att också ett förbud att driva eller delta i drivande av rörelse som meddelats en person i en stat⁵ som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet samt det att personen gjort sig skyldig till brottsligt förfarande vid drivandet av rörelse i ovan nämnda stat kan beaktas vid helhetsbedömningen vid meddelandet av näringsförbud. En förutsättning är att ett förbud som meddelats någon annanstans liksom det brottsliga förfarandet ska motsvara det som anges i näringsförbudslagen. Det handlar inte om en självständig grund för meddelande av näringsförbud, utan om en omständighet som kan beaktas i den samlade bedömningen när man i Finland överväger att meddela näringsförbud till följd av åsidosättande eller brottsligt förfarande vid drivande av rörelse.

Bolagsrättsdirektivet förutsätter att medlemsstaterna ska säkerställa att de kan besvara en annan medlemsstats begäran om information som är relevant för diskvalificering av styrelseledamöter enligt lagstiftningen i den medlemsstat som besvarar begäran. I Finland förvaltas näringsförbudsregistret av Rättsregistercentralen, inte av företagsregistermyndigheten, det vill säga Patent- och registerstyrelsen.

Det föreslås att näringsförbudslagen ändras så att Rättsregistercentralen när den får en sådan förfrågan som avses i bolagsrättsdirektivet av en stat som ingår i Europeiska ekonomiska samarbetsområdet lämnar ut information via systemet för sammankoppling av register om huruvida den person som avses i förfrågan har meddelats näringsförbud i Finland. Rättsregistercentralen ska ha rätt att på en förfrågan från en medlemsstat lämna ut andra offentliga uppgifter som antecknats i registret i fråga om en person som meddelats näringsförbud.

På motsvarande sätt ska Rättsregistercentralen till den behöriga myndighet som undersöker ett näringsförbud, samt till åklagare och domstol, på förfrågan av den ovan nämnda myndigheten lämna ut information som den erhållit från en annan EES-stat genom systemet för sammankoppling av register om att personen meddelats förbud att driva rörelse eller delta i drivande av rörelse i en annan medlemsstat.

Handelsregisterlagen förtydligas i frågan om att inhämta ett yttrande från Finansinspektionen när det handlar om godkännande av bolagsordningen för ett sådant aktiebolag eller bolagsavtalet för ett sådant kommanditbolag som gäller en fastighetsfond enligt lagen om fastighetsfonder (1173/1997) eller godkännande av ändringar av en sådan bolagsordning och ett sådant bolagsavtal.

⁵ Till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet hör utöver EU:s medlemsstater Norge, Island och Liechtenstein. Gemensamma EES-kommittén fattade den 23 september 2022 beslut nr 270/2022 om införlivande av direktiv (EU) 2019/1151 i EES-avtalet (Bilaga XXII del 1).

4.2 De huvudsakliga konsekvenserna

4.2.1 Ekonomiska konsekvenser

Förundersökningsmyndigheter, åklagare och domstolar

Vid meddelande av näringsförbud föreslås det att man i helhetsbedömningen framöver kan beakta ett förbud att driva rörelse eller delta i drivande av rörelse som en person meddelats i en stat som tillhör Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, liksom även att personen har gjort sig skyldig till brott vid drivande av rörelse i nämnda stat. Dessutom har förundersökningsmyndigheterna, åklagaren och domstolen rätt att vid behandlingen av ett mål som gäller näringsförbud begära att Rättsregistercentralen via systemet för sammankoppling av register lämnar en förfrågan om personen har meddelats ett förbud motsvarande ett näringsförbud i en annan medlemsstat. Till denna del är informationsutbytet avsett som ett undantagsförfarande. Förfrågan kan även gälla annan relevant tillgänglig information om meddelande av näringsförbud, som till exempel beslut. Bestämmelser om informationsutbyte av straffregisteruppgifter finns i lagen om lagring av straffregisteruppgifter och om utlämnande av sådana uppgifter mellan Finland och de övriga medlemsstaterna i Europeiska unionen (214/2012).

Det är uppenbart att man i helhetsbedömningen inte yrkar på att förbud som meddelats eller brottsligt förfarande någon annanstans beaktas om man inte har tillgång till en tillräckligt täckande utredning. Det kan vara svårt att få en sådan utredning. Om en person har meddelats förbud att driva rörelse eller delta i drivande av rörelse i en annan stat eller om personen i den har gjort sig skyldig till brottsligt förfarande och ett sådant beslut tillsammans med motiveringar finns tillgängligt bör detta i princip anses utgöra en tillräcklig grund för att pröva om beslutet kan påverka helhetsbedömningen vid meddelande av näringsförbud. Samtidigt är det klart att olika lagstiftning och till exempel språkfrågor bidrar med egna utmaningar, varvid prövningen kan kräva mer resurser än om åsidosättandet skett i Finland. Emellertid kan åsidosättanden och brottsligt förfarande som skett någon annanstans än i Finland också för sin del ge uttryck för olämplighet att driva rörelse. Sålunda är det motiverat att åsidosättanden och brottsligt förfarande vid drivande av rörelse som skett någon annanstans än i Finland inkluderas i den nationella helhetsbedömningen.

Propositionen bedöms inte öka förundersökningsmyndigheternas, åklagarnas och domstolarnas arbetsmängd i någon betydande grad. I praktiken undersöks näringsförbudsärenden fortfarande av förundersökningsmyndigheten antingen på myndighetens eget initiativ eller på yrkande av närmare preciserade myndigheter, som åklagaren. Med beaktande av det totala antalet meddelade näringsförbud kan man anta att de fall som propositionen inverkar på blir få.⁶

Antalet ärenden och de resurser de kräver ska följas och eventuella behov av tilläggsresurser behandlas i samband med kommande rambesluts- och budgetprocesser avseende statsfinanserna.

Rättsregistercentralen

⁶ Enligt Statistikcentralen meddelades det under åren 2018–2022 i genomsnitt cirka 250 näringsförbud årligen (på adressen https://pxweb2.stat.fi/PxWeb/pxweb/fi/StatFin/StatFin_syyttr/statfin_syyttr_pxt_126u.px/table/tableViewLayout1/, hänvisat 3.4.2024).

Rättsregistercentralen administrerar ett täckande register över näringsförbud som meddelats i Finland. Sålunda ska det informationsutbyte som förutsätts i bolagsrättsdirektivet till den del det handlar om att lämna ut uppgifter om näringsförbud från Finland till andra medlemsstater ske från näringsförbudsregistret. Rättsregistercentralen lämnar till en myndighet, åklagare eller domstol som är behörig att undersöka ett näringsförbudsärende också ut de uppgifter om att en person har meddelats förbud att driva rörelse eller delta i drivande av rörelse i en annan medlemsstat som den fått från en annan medlemsstat via systemet för sammankoppling av register. För det tekniska utförandet anvisades Rättsregistercentralen ett reservationsanslag på 120 000 euro för 2023, som har överförts att användas 2024. Uppskattningen har preciserats till 145 000 euro som kan täckas inom ramarna genom ett tilläggsanslag i planen för de offentliga finanserna 2023–2025.

I det här skedet är det svårt att uppskatta antalet förfrågningar från andra medlemsstater. När en person antecknas i handelsregistret i Finland kontrollerar man alltid om personen finns införd i näringsförbudsregistret. Det sker via ett applikationsgränssnitt och kräver sålunda inga personresurser. Informationsutbytet mellan medlemsstaterna är inte avsett att motsvara det förfarandet så att förekomsten av ett eventuellt förbud motsvarande ett näringsförbud ska granskas alltid och i samtliga medlemsstater. Förfrågningarna från medlemsstaterna är emellertid inte begränsade. Rättsregistercentralen har bedömt att förfarandet inte kan automatiseras varför det kommer att kräva personresurser. Utifrån bedömningen har Rättsregistercentralen anvisats en permanent resurs på ett årsverke från och med 2023. Tillägget av ett årsverke i förväg har möjliggjort genomförandet av det tekniska projektet. Som det tidigare har konstaterats om förundersökningsmyndigheterna, åklagaren och domstolarna ska antalet förfrågningar och de resurser de kräver följas upp och eventuella behov av tilläggsresurser behandlas i samband med rambesluts- och budgetprocesser avseende statsfinanserna.

Med beaktande av att det totalt meddelas cirka 250 näringsförbud i Finland kan det antas att antalet förfrågningar från Finland utåt inte kommer att bli stort. Att göra förfrågningar om information är avsett för undantagsfall, närmast situationer när man vet att en person har kopplingar till någon medlemsstat.

Dessutom bör det beaktas att *medlemsstaterna* enligt punkt 16.4 i genomförandeförordningen till bolagsrättsdirektivet *ska ange om de ställs inför svårigheter på grund av ett stort antal mottagna förfrågningar. I sådana fall ska kommissionen och medlemsstaterna bedöma frågan i syfte att säkerställa ett smidigt informationsutbyte och ytterligare utveckling av systemet.* Det är klart att om det kommer in en avsevärd mängd förfrågningar måste man på nytt bedöma huruvida svaren ska automatiseras, åtminstone i fråga om förfrågningar på nivå 1.

4.2.2 Konsekvenser av ändringarna i informationshanteringen

Vid lagberedning ska konsekvenserna av ändringar i informationshantering bedömas i enlighet med lagen om informationshantering inom den offentliga förvaltningen (906/2019, nedan *informationshanteringslagen*), när de bestämmelser som bereds påverkar informationsmaterial och informationssystem. Enligt 3 kap. 8 § i informationshanteringslagen ska det ministerium som ansvarar för verksamhetsområdet göra en bedömning enligt 5 § 3 mom. då bestämmelser som är under beredning återverkar på informationsmaterial och informationssystem. Dessutom ska ministeriet bedöma planerade bestämmelsers konsekvenser för handlingsoffentligheten och handlingssekretessen. I samband med finansministeriets verkar Informationshanteringsnämnden för den offentliga förvaltningen. Informationshanteringsnämnden har utarbetat en rekommendation om bedömning av förändringar i informationsbehandlingen (finansministeriets publikationer 2024:21).

Näringsförbudsregistret kopplas till systemet för sammankoppling av register BRIS antingen direkt eller via handelsregistrets befintliga förbindelse, men den som lämnar ut uppgifter är i vilket fall som helst Rättsregistercentralen. Uppgifter om näringsförbud som meddelats i Finland förmedlas till övriga medlemsstater via BRIS. Enligt genomförandeförordningen (EU) 2021/1042 ska det informationsutbyte som avses i artikel 13i.4 i direktiv (EU) 2017/1132 omfatta fall där en person till följd av ett beslut av en domstol eller en annan behörig myndighet i en medlemsstat på grundval av dess nationella lagstiftning är diskvalificerad från att bli styrelseledamot i ett företag av någon av de typer som förtecknas i bilaga II till det direktivet. I Finland nämns i bilaga II både privata och offentliga aktiebolag och i de övriga medlemsstaterna kapitalbolag av motsvarande slag. Förfrågningar och svar överförs enligt genomförandeförordningen via BRIS-systemet med hjälp av totalsträckskryptering.

På motsvarande sätt lämnar Rättsregistercentralen på begäran ut till en myndighet, åklagare eller domstol som är behörig att undersöka ett näringsförbudsärende de uppgifter om att en person har meddelats förbud att driva rörelse eller delta i drivande av rörelse i en annan medlemsstat som den erhållit från en annan medlemsstat via systemet för sammankoppling av register.

Informationsutbytet är uppdelat på två nivåer. Enligt genomförandeförordningen får medlemsstaternas behöriga myndigheter på den första nivån via BRIS begära information från en eller flera medlemsstater om huruvida en person som ansöker om att bli styrelseledamot i ett företag av någon av de typer som förtecknas i bilaga II till direktiv (EU) 2017/1132 är diskvalificerad eller är registrerad i något av deras register som innehåller information som är relevant för diskvalificering av styrelseledamöter. Varje förfrågan ska omfatta endast en person och innehålla uppgifter som gör det möjligt att identifiera personen, åtminstone förnamn, efternamn och födelsedatum. Den medlemsstat som begär informationen ska behandla sådana uppgifter i enlighet med förordning (EU) 2016/679. Medlemsstaterna ska säkerställa att de i det här sammanhanget utbyter endast nödvändiga uppgifter och endast om personen i fråga.

När de behöriga myndigheterna i den anmodade medlemsstaten har tagit emot förfrågan ska de utan dröjsmål lämna ett svar via BRIS. Svaret ska ange om den person som anges i begäran är diskvalificerad eller registrerad i något av de register i den anmodade medlemsstaten som innehåller information som är relevant för diskvalificering av styrelseledamöter. Om det är nödvändigt får den anmodade medlemsstaten begära att den medlemsstat som begär informationen lämnar ytterligare uppgifter för att säkerställa otvetydig identifiering av personen. Sådana uppgifter ska behandlas i enlighet med förordning (EU) 2016/679. I praktiken betyder det här för till exempel Finland att den stat som lämnar begäran ombes uppge personens finska personbeteckning. Det här behövs i princip där man med endast födelsedatum och namn har fått en positiv träff.

Utbyte av ytterligare information på andra nivån får ske på andra lämpliga sätt än genom BRIS, som krypterad e-post. Den anmodade medlemsstaten får i enlighet med sin nationella lagstiftning besluta vilken ytterligare information som ska lämnas. Om den medlemsstatens nationella lagstiftning inte tillåter ytterligare informationsutbyte ska detta meddelas den medlemsstat som begär informationen. För Finlands del omfattar detta offentliga uppgifter i näringsförbudsregistret.

I informationsutbytet om näringsförbud ger Finland de övriga medlemsstaterna inga andra än redan nu offentliga uppgifter, och inga nya uppgifter registreras. Den medlemsstat som tar emot informationen behandlar den enligt sin nationella lagstiftning med beaktande av det som föreskrivs om behandlingen av personuppgifter i dataskyddsförordningen och artikel 13i.7 i bolagsrättsdirektivet. Enligt artikel 13i.7 ska medlemsstaterna säkerställa att de register som avses i artikel 16, myndigheter eller personer eller organ som bemyndigats enligt nationell rätt

att hantera någon aspekt av onlineförfaranden inte lagrar personuppgifter som överförs vid tillämpningen av artikeln längre än vad som är nödvändigt, och i varje fall inte längre än alla personuppgifter som gäller bildandet av ett bolag, registreringen av en filial eller ingivande (ev. av handlingar eller information) från ett bolag eller en filial lagras.

Det bör beaktas att Rättsregistercentralen inte registrerar uppgifter som Finland begär av en annan medlemsstat utan förmedlar dem till den myndighet som begärt uppgifterna. Den här myndigheten får inte lagra personuppgifter längre än nödvändigt. Det som föreskrivs här får inte heller ses som ett hinder för att det i ett beslut som gäller ett näringsförbudsärende framgår uppgifter om förbud mot en person att driva rörelse eller delta i drivande av rörelse i en annan medlemsstat oberoende av om beslutet lagras en viss tid eller varaktigt.

Med beaktande av det ovanstående har man vid beredningen bedömt att finansministeriets yttrande i enlighet med 9 § i informationshanteringslagen inte behövs.

5 Alternativa handlingsvägar

5.1 Handlingsalternativen och deras konsekvenser

5.1.1 Flagga av ett förbud som meddelats i en annan medlemsstat i handelsregistret

I samband med beredningen utreddes det att förbud motsvarande ett näringsförbud skulle beaktas endast i handelsregistret och endast för ansvarspersoner i ett aktiebolag i enlighet med bolagsrättsdirektivets tillämpningsområde. Liksom i den här propositionen hade principen varit att endast näringsförbud som meddelats inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet beaktas. Här hade det ingått att man med handelsregisteranmälan hade hört sig för om den person som anmäls till registret var förbjuden att bedriva näringsverksamhet i någon annan medlemsstat i Europeiska unionen (eller Europeiska ekonomiska samarbetsområdet) än i Finland. Den som lämnar registeranmälan borde då ha försäkrat att han eller hon inte är medveten om att den person som ska registreras skulle vara förbjuden att bedriva näringsverksamhet i någon annan medlemsstat. Å andra sidan, om ett sådant förbud hade meddelats med anmälan, hade registermyndigheten säkerställt saken via systemet för sammankoppling av register. Ett förbud motsvarande ett näringsförbud någon annanstans än i Finland hade inte utgjort hinder för registrering, men det hade gjorts en anteckning i registret om förbudet, den meddelande medlemsstaten och om förbudets giltighetstid. Registermyndigheten hade haft möjlighet att oavsett eventuella förbud begära information om huruvida förbudets existens hade delgetts med anmälan.

Det hade också ingått att näringsförbud som meddelats i andra medlemsstater skulle anmälas till handelsregistret om den som ansvarade för att lämna handelsregisteranmälan får vetskap om det senare eller någon annan än den som lämnade anmälan, men som ansvarade för att lämna den, visste om det.

Utgångsläget hade sålunda här varit att flagga ett förbud motsvarande ett näringsförbud som meddelats någon annanstans än i Finland, men det skulle inte ha förhindrat ett införande i registret med beaktande av att medlemsstaternas lagstiftning inte är harmoniserad. Ett sådant förfarande hade varit förknippat med avsevärd osäkerhet i fråga om till exempel anmälan och eventuella problem, oavsett näringsförbudets karaktär, också med tanke på skyddet mot självkriminalisering. Här bör det även beaktas att det eventuellt kommit till flaggningar för sådana förbud motsvarande näringsförbud där det åsidosättande eller brottsliga förfarande som utgör grund för förbudet inte skulle ha lett till näringsförbud om de hade skett i Finland. Förfarandet skulle i många stycken ha grundat sig på artikel 13i.2 som till sin form är

möjliggörande, men inte förpliktande. När man dessutom tar hänsyn till att Patent- och registerstyrelsen bedömer att kostnaderna för det tekniska genomförandet blir cirka 500 000 euro och anteckningarna sannolikt hade blivit endast några få, föreslogs det inte att detta alternativ genomförs.

5.1.2 Förbud meddelat i en annan stat som självständig grund för meddelande av näringsförbud

Under beredningen utreddes möjligheten att föreskriva att ett förbud motsvarande ett näringsförbud som meddelats någon annanstans än i Finland skulle kunna beaktas som en självständig grund vid meddelandet av näringsförbud. Då skulle det inte ha varit en förutsättning att man stod i beråd att överväga att meddela personen i fråga näringsförbud för åsidosättanden eller brottsligt förfarande som skett i Finland. I det här alternativet skulle näringsförbudslagen ha ändrats så att en domstol skulle ha kunnat meddela näringsförbud för en person som någon annanstans än i Finland har meddelats ett förbud motsvarande ett näringsförbud och det åsidosättande eller brottsliga förfarande som utgör grund för förbudet inte väsentligt skiljer sig från ett sådant åsidosättande eller brottsligt förfarande som om det skett i Finland skulle ha kunnat leda till näringsförbud enligt näringsförbudslagen. Näringsförbud skulle ha kunnat meddelas även för brottsligt förfarande vid drivande av rörelse som skett någon annanstans än i Finland, även om det inte skulle ha lett till motsvarande näringsförbud i en annan stat. Även om ändringen enligt det här förslaget skulle ha anknyt till genomförandet av artikel 13i i bolagsrättsdirektivet skulle beaktandet i Finland av ett förbud motsvarande ett näringsförbud som meddelats någon annanstans än i Finland eller av relevant information för meddelande av näringsförbud inte ha varit beroende av bolagsrättsdirektivets tillämpningsområde eller det anknytande informationsutbytet. Beaktandet skulle således ha varit oberoende även av huruvida ett förbud motsvarande ett näringsförbud hade meddelats och åsidosättandet eller det brottsliga förfarandet hade skett i en medlemsstat eller en tredje stat. Förslaget skulle ha innehållit även behövliga ändringar i paragraferna om behörig domstol och tolkningen av ett näringsförbudsärende till den del som den gällande lagen inte skulle ha ansetts vara direkt tillämplig på undersökning och behandling av den nya grunden för näringsförbud.

I det här alternativet skulle handelsregistermyndigheten vid behandlingen av registeranmälan för ett bolag som omfattas av bolagsrättsdirektivets tillämpningsområde ha kunnat fråga en annan medlemsstat om den person som har anmälts för anteckning i registret har meddelats ett förbud motsvarande ett näringsförbud i en annan medlemsstat. Också i det här alternativet skulle detta ha avsetts vara ett exceptionellt förfarande och kunnat grunda sig på registermyndighetens kännedom om personens kopplingar till en annan medlemsstat via till exempel adress eller vara stickprovsbaserat. När handelsregistermyndigheten fått information om ett förbud motsvarande ett näringsförbud som meddelats i en annan medlemsstat skulle myndigheten ha haft rätt att lämna ut information om förbudet och annan för meddelande av näringsförbud relevant information till åklagaren. Någon anteckning i handelsregistret skulle inte ha gjorts förrän åklagaren hade meddelat att denne inte yrkar på näringsförbud eller yrkandet på näringsförbud skulle ha avvisats med ett beslut som vunnit laga kraft.

Alternativet hade sannolikt varit mer verkningfullt än den helhetsbedömningsbaserade modell som föreslås i den här propositionen, men verkningfullheten hade dock blivit mycket begränsad. Att få en tillräcklig utredning om ett förbud motsvarande ett näringsförbud som meddelats i en annan stat skulle ha medfört utmaningar i detta alternativ på samma sätt som vid helhetsbedömningen i enlighet med propositionen. Om däremot en person har meddelats ett förbud motsvarande ett näringsförbud i en annan stat eller dömts för brottsligt förfarande som har samband med drivande av rörelse och ett sådant motiverat beslut finns tillgängligt, bör detta i princip anses ha utgjort en tillräcklig grund för att åtminstone preliminärt överväga att meddela

näringsförbud i Finland. Också i det här alternativet skulle olika lagstiftning och till exempel språkfrågor bidragit med egna utmaningar. Samtidigt skulle åsidosättanden och brottsligt förfarande som skett annanstans än i Finland och som i Finland skulle leda till näringsförbud på samma sätt påvisa olämplighet att driva rörelse. Alternativet bedömdes inte öka förundersökningsmyndigheternas, åklagarverkets eller domstolarnas arbetsmängd i någon betydande grad i och med att ärendena uppskattas bli få.

Det skulle emellertid ha varit relativt svårt att tillräckligt exakt avgränsat ange förutsättningarna för att meddela förbud i det här alternativet. Också för skyddet för de grundläggande fri- och rättigheterna hade det funnits problem. Detta alternativ bedömdes vara förenat med risker för att förbudet skulle kunna meddelas mer obehindrat än annars enligt näringsförbudslagen. Sålunda föreslås det inte i propositionen att ett förbud motsvarande ett näringsförbud som meddelats någon annanstans ska kunna beaktas som en självständig grund vid meddelandet av näringsförbud.

5.1.3 Alternativ motsvarande propositionen utan avgränsning till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet

I anslutning till helhetsbedömningen i enlighet med propositionen bedömdes en modell där det skulle ha varit möjligt att ta hänsyn till ett förbud att driva rörelse eller delta i drivande av rörelse som meddelats någon annanstans oavsett om det handlar om en stat som ingår i Europeiska ekonomiska samarbetsområdet eller en tredje stat. Eftersom det finns en mängd skillnader i jurisdiktionen, i synnerhet när det handlar om stater utanför Europa, inkluderades det inte ett förslag i propositionen om beaktande av stater utanför Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

5.2 Handlingsmodeller som används eller planeras i andra medlemsstater

5.2.1 Lagstiftningen om näringsförbud i medlemsstaterna

Artikel 13i i bolagsrättsdirektivet förutsätter att medlemsstaterna ska ha bestämmelser om förbud mot drivande av rörelse (diskvalificerade styrelseledamöter). Kommissionen gjorde 2020 en undersökning bland medlemsstaterna om gällande nationella bestämmelser om näringsförbud. Med undantag för några medlemsstater hade alla medlemsstater redan då bestämmelser om detta. Bestämmelserna kunde ingå i såväl bolagslagstiftningen, strafflagstiftningen som annan separat lagstiftning, som i Finland i näringsförbudslagen. I de länder som hade lagstiftning om detta fattas beslutet om i det närmaste alla förbud av en domstol, i vissa länder dock av en annan myndighet. Hur länge ett förbud motsvarande ett näringsförbud är i kraft varierar från fem till tjugo år, men så att det i vissa länder inte har angetts någon maximal längd. I cirka hälften av medlemsstaterna ska en person meddela om hinder att verka som styrelseledamot.

De bolagsrättsliga grunderna för förbud motsvarande näringsförbud varierar. Till skillnad från i Finland är enbart konkurs eller betalningsoförmåga grund för att meddela förbud i cirka hälften av medlemsstaterna. Emellertid är grunden i nästan hälften av medlemsstaterna allvarliga åsidosättanden som ledde till konkurs eller betalningsoförmåga eller liksom i Finland om personen vid drivande av rörelse av någon annan orsak än betalningsoförmåga väsentligen har åsidosatt de lagstadgade skyldigheter som hänför sig därtill. Dessutom nämns det separat förseelser i anslutning till beskattningslagstiftningen, tillgrepp av egendom och skada som vållas borgenärerna.

I cirka 2/3 av medlemsstaterna är brottsligt förfarande en grund för näringsförbud. Till denna del framgår det dock inte direkt om grunden för näringsförbud är någon straffrättslig grund i bolagslagstiftning, strafflagstiftning eller annan lagstiftning. I fråga om flera medlemsstater nämns här även konkurs eller betalningsoförmåga. Av de egentliga brotten nämns till exempel egendomsbrott och ekonomiska brott liksom brott i allmänhet.

Grunderna för förbud motsvarande näringsförbud varierar. Sålunda är det klart att det inte går att ange en sådan allmän bestämmelse utifrån vilken förbud motsvarande näringsförbud som meddelats i en annan medlemsstat till sitt innehåll och sina grunder skulle motsvara förbud som meddelats i Finland i så omfattande grad att de skulle kunna beaktas direkt på nationell nivå.

5.2.2 Beaktande av ett förbud motsvarande ett näringsförbud som meddelats i en annan medlemsstat

Sverige

I Sverige finns bestämmelserna om näringsförbud i lagen (2014:836) om näringsförbud. I 4–7 § ingår bestämmelser om förutsättningarna för näringsförbud. Näringsförbud kan basera sig på brott som begåtts i näringsverksamheten, åsidosättanden i samband med konkurs, underlåtenhet att betala avgifter i anslutning till näringsverksamheten som skatt och tull samt överträdelser av konkurrensbestämmelser. Alla bestämmelserna har dessutom en bedömning av *om ett sådant förbud är påkallat från allmän synpunkt*. Den torde kunna anses motsvara den helhetsbedömning som avses i 3 § 1 mom. i den finska näringsförbudslagen.

Om bedömningen av om näringsförbudet är påkallat från allmän synpunkt föreskrivs i samband med grunderna för näringsförbudet i lagens 4–7 § i samband med förutsättningarna för näringsförbud. De omständigheter som ska beaktas vid bedömningen av om näringsförbudet är påkallat från allmän synpunkt anges i 8 § i lagen om näringsförbud. Enligt paragrafens 1 mom. 1 punkt ska det vid bedömningen särskilt tas hänsyn till om åsidosättandet har varit systematiskt, syftat till betydande vinning eller orsakat eller varit ägnat att orsaka betydande skada och enligt 2 punkten om näringsidkaren tidigare har dömts för brott i näringsverksamhet. Med stöd av 2 mom. i paragrafen ska näringsförbud anses påkallat vid helhetsbedömningen av om en person har gjort sig skyldig till brott i näringsverksamheten och det för brottet inte är föreskrivet lindrigare straff än fängelse i sex månader, om inte särskilda skäl talar mot det.

Artikel 13i i bolagsrättsdirektivet genomförs i Sverige med en ändring av 8 § i lagen om näringsförbud till den del det handlar om förbud att bedriva näringsverksamhet som meddelats någon annanstans⁷. Till paragrafen har det fogats ett nytt 3 mom. enligt vilket:

Vid bedömningen av om näringsförbud är påkallat från allmän synpunkt får rätten ta hänsyn till förbud att bedriva eller ta del i näringsverksamhet som har meddelats i en annan stat. Hänsyn får även tas till åsidosättanden av skyldigheter i näringsverksamhet som näringsidkaren har gjort sig skyldig till i näringsverksamhet som har bedrivits i en annan stat.

⁷ Lag 2023:737, Regeringens proposition 2022/23:143 på <https://www.regeringen.se/contentassets/a4d18cb072c74e23b82a24d3a3933cb8/naringsforbud-till-foljd-av-forbud-att-bedriva-naringsverksamhet-som-har-meddelats-i-en-annan-stat-prop.-202223143> Se även Ds 2023:2, på <https://data.riksdagen.se/fil/39D79B1B-F4A1-4259-939C-47CE66AFF696>

Sålunda kan man vid bedömningen av om näringsförbudet är påkallat framöver ta hänsyn till ett förbud att bedriva eller medverka i näringsverksamhet som har meddelats i en annan stat. Hänsyn kan också tas till förseelser som personen har gjort sig skyldig till i näringsverksamhet som bedrivits i en annan stat.

I den svenska proposition bedöms det att det inte torde finnas något hinder mot att ta hänsyn till åsidosättanden som har skett någon annanstans redan utifrån gällande lag, men man har dock stannat för att föreslå en uttrycklig reglering. Tillämpningsområdet för det förslagna 3 mom. har inte begränsats till stater i Europeiska unionen eller Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

Förslaget i den här propositionen motsvarar således i hög grad det som föreskrivs i Sverige med undantag för att tillämpningsområdet i Finland är begränsat till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. Dessutom ingår det i förslaget ett krav på motsvarighet mellan grunderna för ett näringsförbud som meddelats någon annanstans och grunderna för näringsförbud enligt näringsförbudslagen.

Andra länder

Utöver informationen från Sverige har även andra medlemsstater lämnat nedanstående information om genomförandet av artikel 13i i bolagsrättsdirektivet.

I Tyskland kan hänsyn tas till ett yrkes- eller näringsförbud i en annan medlemsstat i Europeiska unionen eller en annan stat i Europeiska ekonomiska samarbetsområdet genom att förhindra valet av styrelse eller verkställande direktör till ett aktiebolag. En förutsättning till denna del är att förbudet är jämförbart. Det innebär, som i den tyska nationella lagstiftningen, att ett officiellt eller rättsligt förbud i ett visst syfte förbjuder ett yrke eller utövandet av ett yrke och att syftet hos det bolag till vars styrelseledamot personen ska utses är detsamma som syftet med det förbud som meddelats någon annanstans. I Tyskland kan man som grund för näringsförbud ta hänsyn till straffdomar som utfärdats i någon annan medlemsstat.

På Malta tar registret hänsyn till näringsförbud som en person meddelats av en annan medlemsstat, och registret har rätt att besluta om en person som inte får bedriva näringsverksamhet i en annan stat kan utses till styrelseledamot i ett bolag registrerat på Malta.

I Slovakien kan man erkänna en dom gällande näringsförbud som meddelats i en annan medlemsstat. Vem som helst som har ett rättsligt intresse kan framställa att en sådan dom ska erkännas.

Enligt information från Österrike är ett alternativ att föreskriva om en lista över sådana brott för vilka en person ska meddelas näringsförbud. Vid meddelande av näringsförbud kan hänsyn tas även till att ett sådant brott har skett i en annan medlemsstat. Förutsättningen är inte att det ska ha meddelats ett näringsförbud någon annanstans än i Österrike på grundval av brottet. För närvarande finns inte tillgänglig information om hur Österrikes lagstiftningsprocess framskrider.

6 Remissvar

Det lämnades totalt 12 yttranden om utkastet till proposition. Remissinstanserna finns angivna i avsnitt 1.2. Dessutom meddelade tre remissinstanser att de inte har något att yttra om förslaget.

Utöver förslag till ändringar och preciseringar lades det i yttrandena fram iakttagelser i fråga om såväl propositionen som ämnesområdet i övrigt. Inget yttrande motsatte sig propositionen.

Justitieministeriet hänvisar i sitt yttrande till att propositionen i fråga om näringsförbudet delvis utgår från en karaktärisering av näringsförbudet som en säkringsåtgärd baserad på tidigare förarbeten och rättspraxis. Justitieministeriet konstaterar att högsta domstolen sedermera har bedömt näringsförbudets karaktär i förhållande till benådningen i 105 § i grundlagen och ansett att näringsförbud som har meddelats på basis av ett brott är en sådan annan straffrättslig påföljd, från vilken det enligt 105 § 1 mom. i grundlagen är möjligt att benåda (HD:2022:78). Den ovan nämnda rättsliga karaktäriseringen av näringsförbudet kan avspeglas på det som föreslås i propositionen, i synnerhet när det behöver bedömas om uppgiften om meddelande av näringsförbud till sin karaktär är konstitutionellt känslig. Vid den fortsatta beredningen av propositionen bör det bedömas vilka effekter högsta domstolens tolkning ovan har på det nu aktuella förslaget.

Justitieministeriet har enligt sitt yttrande redan tidigare bedömt näringsförbudslagen i förhållande till EU:s allmänna dataskyddsförordning (RP 2/2020 rd). Då ansågs det endast behövt att i anslutning till näringsförbudslagen precisera den allmänna lag som tillämpas på behandlingen av personuppgifter och behandlingen ansågs i huvudsak höra till tillämpningsområdet för EU:s allmänna dataskyddsförordning. Den här utgångspunkten beaktas även i motiveringen till lagstiftningsordningen i utkastet till proposition. Justitieministeriet fäste dock uppmärksamhet vid att högsta domstolen senare har preciserat sin rättsliga karaktärisering av näringsförbudet och tydligare än tidigare jämfört det med straffrättsliga påföljder och säkringsåtgärder. Preciseringen medför behov av att bedöma den allmänna bestämmelse som tillämpas på behandling av personuppgifter till den del det handlar om behöriga myndigheter i brottmål. Samtidigt kan ändamålen för att uppgifter lämnas ut ur näringsförbudsregistret fortfarande enligt den gällande lagen tala för att dataskyddsförordningen och dataskyddslagen tillämpas på behandlingen av personuppgifter. Lagen om behandling av personuppgifter i brottmål och vid upprätthållandet av den nationella säkerheten (1054/2018) är snäv till sitt tillämpningsområde och gäller endast de myndigheter som nämns där.

Om dataskyddsförordningen och dataskyddslagen även i fortsättningen anses vara allmänt tillämplig lagstiftning, behöver det enligt justitieministeriet i varje fall vid den fortsatta beredningen bedömas huruvida de skyddsåtgärder som avses i artikel 10 i dataskyddsförordningen är tillräckliga med beaktande av att artikeln även gäller straffrättsliga säkringsåtgärder. Enligt justitieministeriet innebär högsta domstolens linje att ett näringsförbud samtidigt konstitutionellt anses vara känslig information. Samtidigt behöver man när skyddsåtgärderna bedöms ta hänsyn till att informationen om ett gällande näringsförbud är offentlig och har en särskild betydelse vid bekämpning av grå ekonomi och ekonomiska brott eftersom det utan besvär går att kontrollera om en eventuell avtalspart har ett gällande näringsförbud. Det har dock föreskrivits att information om näringsförbud som har upphört är sekretessbelagd och kravet på sekretess kan för sin del fungera som en skyddsåtgärd. Justitieministeriet har ansett att dessa aspekter behöver bedömas mer ingående tillsammans med arbets- och näringsministeriet i samband med den fortsatta beredningen av propositionen. Justitieministeriets avsikt har även varit att bedöma lagen inom ramen för den totalreform av dataskyddslagstiftningen som ingår i regeringsprogrammet.

I motiveringen till lagstiftningsordningen i propositionsutkastet bedöms bestämmelserna om informationsutbyte i förhållande till skyddet för personuppgifter enligt 10 § i grundlagen. Om behandlingen av personuppgifter i anslutning till näringsförbud enligt bedömningen fortfarande anses omfattas av den allmänna dataskyddsförordningens tillämpningsområde anser

justitieministeriet i sitt yttrande att motiveringen till lagstiftningsordningen behöver kompletteras i fråga om avsnittet om informationsutbyte.

Justitieministeriet har vidare i fråga om motiveringen till lagstiftningsordningen konstaterat att bedömningen av det som föreslås i propositionsutkastet har gjorts i ljuset av 6 § om jämlikhet i grundlagen. Av motiveringen till lagstiftningsordningen framgår det emellertid inte tydligt varför denna grundläggande rättighet är relevant för den föreslagna nya regleringen i utkastet. Justitieministeriet ansåg att det antagligen särskilt handlar om att regleringen gör det möjligt att ta hänsyn endast till näringsförbud som meddelats inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet och brottsligt förfarande där. Motiveringen i fråga verkar dock inte försätta personer i olika ställning direkt utifrån till exempel nationalitet, utan oberoende av nationalitet på grundval av näringsförbud som meddelats eller brottsligt förfarande som skett i ett visst område. Lagstiftningsordningen bör förtydligas i fråga om detta. I utkastet har den föreslagna regleringen bedömts även med tanke på näringsfriheten i 18 § i grundlagen. Till denna del är bedömningen i motiveringen till lagstiftningsordningen relativt snäv och motiveringen behöver enligt justitieministeriet preciseras.

Justitieministeriet konstaterar att det förblir oklart varför det har ansetts behövligt att föreskriva separat om utlämnande av offentliga uppgifter i informationsutbytet på andra nivå. Denna rättighet har Rättsregistercentralen redan med stöd av offentlighetslagen. Om man, som justitieministeriet ser det, med bestämmelsen vill förtydliga att det handlar om utlämnande av personuppgifter ur ett personregister i större omfattning än vad som anges i 16 § 3 mom. i offentlighetslagen, det vill säga så att Rättsregistercentralen inte är skyldig att utreda om den som begär uppgifterna enligt bestämmelserna om skyddet av personuppgifter har rätt att lagra och använda personuppgifterna, vore det enligt systematiken med allmän lag och speciallag tydligare att bestämmelsen skulle formuleras uttryckligen som ett undantag från förutsättningarna i 16 § 3 mom. Vid den fortsatta beredningen bör bestämmelsens behövlighet och relation till det som föreskrivs i allmän lag bedömas.

Eftersom det enligt justitieministeriet i 21 § 7 mom. i näringsförbudslagen föreskrivs om i sak en annan informationsutbytessituation än i 6 mom. förefaller det för tydlighetens skull mer följdriktigt att föreskriva separat om avgiftsfrihet även i 7 mom.

Justitieministeriet fäste uppmärksamhet vid att det i de ändringar som föreslås i 3 § ingår möjlighet att i den där avsedda helhetsbedömningen ta hänsyn till näringsförbud som meddelats i en stat i Europeiska ekonomiska samarbetsområdet liksom även om en person i den staten har gjort sig skyldig till brottsligt förfarande som motsvarar det som avses i 2 punkten i det momentet. Det föreslagna informationsutbytet i 21 § i utkastet förefaller emellertid avse endast uttryckligen näringsförbud. Enligt propositionen blir det således oklart var den nationella myndigheten eller domstolen ska få den information som ska beaktas i helhetsbedömningen av huruvida en person gjort sig skyldig till brottsligt förfarande som motsvarar det som avses i 3 § 1 mom. 2 punkten i näringsförbudslagen.

Med hänvisning till rättspraxis (HD:2002:78 och HD:2013:43) citerar justitieministeriet detaljmotiveringen till 21 § i propositionsutkastet där beaktandet av omständigheter i fråga om brottsligt förfarande som skett någon annanstans behandlas. Enligt utkastet till proposition ”*om det i stället för ett förbud endast handlar om att ta hänsyn till brottsligt förfarande är tidpunkten för när brottet begicks och dess allvarlighet av central betydelse vid meddelande av näringsförbud. Ju allvarligare brott det handlar om desto långvarigare kan dess tidsmässiga verkan anses vara. Det som föreskrivs i 8 § i näringsförbudslagen om tiden för anhängiggörande av åsidosättanden eller brott som skett i Finland kan anses utgöra stöd för prövningen vid meddelande av näringsförbud. Det finns emellertid inget hinder för att man inte*

i helhetsbedömningen kan beakta också brott som är äldre än fem år om de ska anses ge uttryck för personens fortsatta inställning till skyldigheter i anslutning till drivande av rörelse eller brottsligt förfarande vid drivande av rörelse". Även om brott som begåtts någon annanstans än i Finland inte utgör en självständig grund för att meddela förbud bör det enligt justitieministeriet i propositionen mer ingående utredas när och vilken betydelse gärningar äldre än fem år kan ges i helhetsbedömningen när dessa gärningar även om de i begåtts i Finland inte ensamma kan leda till meddelande av förbud. Det understryker det sagda, om man som utgångspunkt tar ett sådant förbud eller brottsligt förfarande som för sin del kan anses uttrycka en persons fortsatta inställning till drivande av rörelse när bedömningen görs. Det bör förtydligas i detaljmotiveringen hur de gärningar som beaktas i bedömningen förhåller sig till varandra och hur den som är föremål för förbudet (när bedömningen görs) förhåller sig till utredningen.

Om det går att ta hänsyn också till brott som är äldre än fem år och om de anses ge uttryck för en persons fortsatta inställning till brottsligt förfarande vid drivande av rörelse i Finland, bör man enligt justitieministeriet av konsekvensskäl även ta ställning till om man i helhetsbedömningen kan beakta ett sådant förbud som meddelats någon annanstans än i Finland och som var i kraft när brotten i Finland begicks, men inte längre när domen meddelades.

Justitieministeriet har med hänvisning till kravet på motsvarighet i utkastet till proposition och vidare till rättspraxis HD:2022:78 konstaterat att i regleringen betonas laglighetsprincipens krav på noggrann avgränsning, exakthet och förutsebarhet. Justitieministeriet anser att det finns anledning att i detaljmotiveringen till 3 § mer omfattande och konkret beskriva bedömningens innehåll och gränser.

Med grund i justitieministeriets yttrande har motiveringen till lagstiftningsordningen breddats och preciserats på förutsatt sätt. Vidare har förordningen ändrats så att även uppgifterna på andra nivåer ska lämnas via systemet för sammankoppling eller genom användning av en krypterad eller annan skyddad anslutning eller metod. Enligt genomförandeförordningen till direktivet ska förfrågningar och svar överföras via systemet för sammankoppling av register med hjälp av totalsträckskryptering, varför det är motiverat att tillämpa detta även på andra överföringsmetoder. Därför föreskrivs det särskilt om metoderna för elektronisk överföring av offentliga uppgifter för att den nationella regleringen ska uppfylla direktivets krav på överföring av uppgifter.

Med grund i justitieministeriets yttrande har propositionen ändrats även så att det föreskrivs att informationen är avgiftsfri i 21 § 7 mom. i näringsförbudslagen. Paragrafens 7 mom. har redigerats även i övrigt, men innehållsligt motsvarar den det förslag som var på remiss. Dessutom har propositionen ändrats så att en begäran från Finland kan omfatta även andra tillgängliga uppgifter som är relevanta vid meddelande av näringsförbud. I motiveringen hänvisas även till lagen om lagring av straffregisteruppgifter och om utlämnande av sådana uppgifter mellan Finland och de övriga medlemsstaterna i Europeiska unionen.

Efter justitieministeriets yttrande har detaljmotiveringen till 3 § i näringsförbudslagen förtydligats i fråga om beaktandet av någon annanstans utdömda straff. Även åklagarverket har fäst uppmärksamhet vid förbud som meddelats någon annanstans och var i kraft när brottet begicks. Motiveringen har redigerats så att ett sådant förbud kan beaktas. Enligt propositionen har helhetsbedömningen ingen verkan i samband med brott som avses i 3 § 3 mom. i näringsförbudslagen, och propositionen påverkar således inte meddelande av näringsförbud med stöd av 3 mom. Motiveringen har emellertid preciserats utifrån justitieministeriets yttrande så att till exempel ockerliknande diskriminering i arbetslivet kan ha betydelse även för både en sund och välfungerande ekonomisk konkurrens och förtroendet för näringsverksamheten. Vid

den fortsatta beredningen har strävan varit att även precisera det som avses med motsvarighet i 3 §.

Inrikesministeriets polisavdelning ger propositionen sitt stöd i sitt yttrande. Inrikesministeriet anser dock att informationsutbyte utifrån namn och födelseid inte kan anses vara tillräckligt för utbyte av information. Vidare konstaterar inrikesministeriet att begäran om tilläggsutredningar utomlands som avser eventuella näringsförbud som meddelats där i princip inte bör gälla alla misstänkta för vilka det finns förutsättningar att undersöka ett näringsförbud i Finland. Enligt inrikesministeriet bör övervägandet och en eventuell begäran om tilläggsutredning i princip ingå i åklagarens prövningsområde eller åtminstone avtalas om separat med åklagaren om den som är föremål för utredningen har något band till en annan medlemsstat.

Gällande inrikesministeriets yttrande föreskrivs det om genomförandet av informationsutbytet i genomförandeförordning (EU) 2021/1042 där det som minimiuppgifter anges namn och födelsedatum. Medlemsstaten får dock meddela att den för otvetydig identifiering behöver till exempel personens personbeteckning, men man kan dock inte kräva av en annan medlemsstat att sådan information läggs till. Dessutom utgår propositionen uttryckligen från att en begäran om information till en annan medlemsstat görs endast undantagsvis, till exempel när förutsättningarna för näringsförbud gällande en sådan person som man vet har band till någon annan medlemsstat undersöks. Eftersom undersökningen av förutsättningarna enligt 19 a § i näringsförbudslagen hör till förundersökningsmyndigheten har förundersökningsmyndigheten rätt att begära uppgifter. I samma paragraf föreskrivs om åklagarens rätt att yrka på att förutsättningarna för att meddela näringsförbud undersöks. Dessutom föreskrivs det närmare om förundersökningsmyndighetens och åklagarens förundersökningssamarbete i 5 kap. i förundersökningslagen (805/2011).

Enligt *finansministeriets* åsikt är propositionens mål värda att understödjas och det är motiverat att ta hänsyn till näringsförbud som meddelats i en annan stat som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) samt annan information som innehas av EES-medlemsstater och som är relevant med tanke på näringsförbud vid meddelandet av ett nationellt näringsförbud. Ett näringsförbud för en person som redan tidigare har fastställts i en annan stat eller motsvarande säkringsåtgärd eller påföljd är ett starkt uttryck för allvarlig och upprepad likgiltighet inför de lagstadgade skyldigheterna i anslutning till drivande av rörelse. Sålunda ska ett näringsförbud som meddelats i en annan stat ges vikt i helhetsbedömningen av en situation som avser meddelande av ett nationellt näringsförbud.

Finansministeriet fäste dessutom allmänt uppmärksamhet vid det aktuella läget när det gäller att kontrollera gällande nationella näringsförbud. Näringsförbud är offentlig information, men finansministeriet ser det som problematiskt att man för att kontrollera ett gällande förbud hos Rättsregistercentralens e-tjänst ska beställa ett registerutdrag eller ett intyg, som kostar 22 euro, beroende på om personen har ett gällande näringsförbud eller inte. Den här kostnaden tillkommer för varje separat svar på en förfrågan om en enskild person. Dessutom kan man köpa uppgifter om gällande näringsförbud även hos tjänstetillhandahållare i den privata sektorn.

Finansministeriet hänvisar till näringsförbudets karaktär som säkringsåtgärd i syfte att förhindra att skadlig verksamhet fortgår. Enligt finansministeriet kunde ett sätt att ordna detta på vara att information om nationella näringsförbud förmedlas i till exempel Patent- och registerstyrelsens företags- och organisationsdatasystem, där det också i dag förmedlas information om skatteskulder och brister i olika anmälningar offentligt.

Beträffande finansministeriets yttrande gäller propositionen informationsutbytet om näringsförbud mellan medlemsstaterna, och i det sammanhanget har det inte gjorts någon mer

ingående utredning om att förbättra tillgången till uppgifter om näringsförbud nationellt eller att göra uppgifterna tillgängliga avgiftsfritt. Om en person som har meddelats näringsförbud finns antecknad i handelsregistret, görs det en anteckning om förbudet i uppgifterna för företaget eller sammanslutningen i fråga. Företaget eller sammanslutning bör anmäla att en sådan person ska raderas i handelsregistret om personen inte kan fungera som i handelsregistret antecknad ansvarsperson. Näringsförbud framgår av ett handelsregisterutdrag som finns tillgängligt avgiftsfritt.

Personer som har meddelats näringsförbud, men som inte är antecknade som ansvarspersoner i handelsregistret framgår inte ur handelsregistret utan dessa uppgifter framgår endast ur näringsförbudsregistret. Offentliga uppgifter om näringsförbud är en väsentlig del av syftet med förbudet att förhindra att den skadliga verksamheten fortsätter. Avgiftsfritt tillhandahållande av uppgifter är dock förknippat med ekonomiska frågor beroende på hur det görs, likaså frågor i anslutning till dataskydd. Vidare ska näringsförbud enligt justitieministeriet ses som känslig information, varvid en utökad faktisk offentlighet via avgiftsfrihet bör bedömas även i det hänseendet.

Rättsregistercentralen konstaterar i sitt yttrande att den är personuppgiftsansvarig för näringsförbudsregistret och i enlighet med den föreslagna regleringen skulle komma att ansvara för informationsutbytet om näringsförbud med de övriga medlemsstaterna. Rättsregistercentralen understödjer den föreslagna regleringen. Värt att understödja är i synnerhet att föreskriva om avgiftsfritt informationsutbyte, eftersom uttaget av avgifter avsevärt skulle öka de uppskattade kostnaderna för att utveckla systemet. Uppgifter som lämnas ut ur näringsförbudsregistret är i princip för närvarande avgiftsbelagda med undantag för vad som föreskrivs i 21 § 3 mom. i näringsförbudslagen. Rättsregistercentralen föreslår i sitt yttrande ett övervägande av huruvida det är möjligt att föreskriva att utlämnandet av utdrag blir helt avgiftsfritt. Som Rättsregistercentralen ser det skulle detta inte avsevärt inverka på statens inflöde av inkomster.

Rättsregistercentralen genomför enligt yttrandet för närvarande de system- och gränssnittsändringar som informationsutbytet förutsätter. Som det konstateras i de ekonomiska konsekvenserna av propositionen har Rättsregistercentralen anvisats ett reservationsanslag på 120 000 euro för det tekniska genomförandet. Kostnaderna för systemutvecklingen har preciserats när arbetet har framskridit och Rättsregistercentralens preciserade kostnadsuppskattning för närvarande är 145 000 euro.

Med avseende på Rättsregistercentralens yttrande hänvisas det i fråga om avgiftsfriheten till det som konstateras om finansministeriets yttrande ovan, och det har inte varit möjligt att utreda frågan närmare i den fortsatta beredningen. Till den del utgifterna för systemutvecklingen överskrider reservationsanslaget behandlas det i samband med de ekonomiska konsekvenserna hur kostnaderna ska täckas.

Patent- och registerstyrelsen bedömer att propositionen inte påverkar handelsregistrets verksamhet eller PRS:s övriga myndighetsuppgifter.

Polisstyrelsen hänvisar i sitt yttrande till iakttagelser om försök till kringgående av näringsförbud genom att fortsätta rörelsen i en annan stat i Europeiska ekonomiska samarbetsområdet eller inom gränsöverskridande ekonomisk brottslighet. Genom att utvidga tillämpningsområdet för näringsförbudet kan man effektivisera dess syfte som säkringsåtgärd, det vill säga försöka förhindra att den skadliga verksamhet som beskrivs i näringsförbudslagen fortsätter. Enligt Polisstyrelsens uppgifter har de meddelade näringsförbuden minskat under de

senaste åren till följd av utmaningarna i anslutning till tidsfristen för anhängiggörande i 8 § i näringsförbudslagen och allmänt undersökning av ekonomiska brott.

Polisstyrelsen fäste uppmärksamhet vid betydelsen av ändamålsenliga bestämmelser om att utbyta och få information för att bestämmelserna om näringsförbud ska kunna tillämpas effektivt vid förundersökningen och senare i den straffrättsliga processen. Genomförandet av informationsutbytet och avvecklingen av eventuella lagstiftningshinder på näringsförbudslagens tillämpningsområde bör beaktas även av den arbetsgrupp som bedömer informationsutbytet och bestämmelserna om det.

Enligt Polisstyrelsen bör även frågorna om informationssystem utredas inför bedömningen av förutsättningarna för näringsförbud och beaktandet av ett förbud som meddelats av en annan medlemsstat. Den helhetsbedömning som nämns i regeringens proposition och i synnerhet förundersökningsmyndighetens arbete skulle främjas av till exempel ett alleuropeiskt register och/eller en sådan möjlighet till förfrågan. Enligt yttrandet förbättras förundersökningens effektivitet om myndighetsbeslut i en stat som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet kan laddas ned och användas i förundersökningen. Det ovan nämnda registret skulle ha en uppenbart effektiviserande och försnabbande verkan på förundersökningsprocessen jämfört med ett förfarande där man ska skaffa informationen genom till exempel internationella begäranden eller förordnanden om rättslig hjälp. Med tanke på helhetsbedömningen är det viktigt att säkerställa att de ovan nämnda uppgifterna och andra uppgifter som är relevanta för helhetsbedömningen även finns tillgängliga för domstolen.

I fråga om Polisstyrelsens yttrande har det i propositionen konstaterats att det kan vara utmanande att få en tillräcklig utredning till stöd för helhetsbedömningen. Det här kan även leda till att ett näringsförbud man känner till blir obeaktat. Informationsutbytet i bolagsrättsdirektivet är förpliktande för medlemsstaterna endast när det handlar om huruvida den person som avses i förfrågan om information har meddelats näringsförbud i en annan medlemsstat. Om utlämnande av annan information inom ramen för bolagsrättsdirektivets informationsutbyte beslutar medlemsstaterna själva. Sålunda kan erhållandet av övriga uppgifter förutsätta en sådan begäran om rättslig hjälp som Polisstyrelsen hänvisar till i sitt yttrande. Vid genomförandet av bolagsrättsdirektivet är det inte möjligt att förutom det som föreskrivs i det påverka nya gränsöverskridande sätt att utbyta information. Yttrandet har delgetts för inrikesministeriets pågående lagstiftningsprojekt (SM046:00/2003) om ändring av bestämmelserna om polisens informationsutbyte.

Åklagarverket ansåg i sitt yttrande att man bör beakta även ett sådant förbud som meddelats i en annan stat som gällde när brotten vid drivande av rörelse begicks, men som inte nödvändigtvis längre är i kraft när domen meddelas. Det här förutsätter att det finns tillgängliga uppgifter om sådana förbud. Så borde det vara med hänsyn till processernas varaktighet samt det som verksamhet i strid med ett giltigt förbud i en stat visar på i en annan stat, trots att straff inte kan utdömas separat för det. Enligt åklagarverkets uppfattning återspeglar det med tanke på helhetsbedömningen en sådan klandervärd inställning till fullgörandet av skyldigheter att det bör beaktas i prövningen.

Utifrån motiveringen i åklagarverkets yttrande och de iakttagelser justitieministeriet lägger fram i samma fråga har motiveringen till 3 § i näringsförbudslagen ändrats så att man kan beakta även ett näringsförbud som meddelats i en annan medlemsstat som var i kraft när personen åsidosatte sina lagstadgade skyldigheter vid drivandet av rörelse i Finland eller gjorde sig skyldig till brottsligt förfarande vid drivande av rörelse i Finland.

Tullen konstaterade i sitt utlåtande att det kan vara motiverat att beakta ett näringsförbud som meddelats i en annan stat i Europeiska ekonomiska samarbetsområdet vid meddelandet av ett nationellt näringsförbud, eftersom ett lagakraftvunnet förbud i en annan stat visar personens likgiltighet inför de lagstadgade skyldigheter som hör till drivande av rörelse. Således visar det att man i Finland överväger att meddela samma person ett nationellt näringsförbud på dennes fortsatta likgiltighet vid drivande av rörelse. Sålunda ska ett näringsförbud som meddelats i en annan stat ges vikt vid övervägandet att meddela ett nationellt näringsförbud och vid bedömningen av dess längd samt i helhetsbedömningen.

Enligt *Tullen* bör man tänka på en sådan situation där det blir behövt att få mer exakt information om de brott som är grund för ett näringsförbud som meddelats i en annan EES-stat, deras allvarlighet och eventuella likhet med de brott som utgör grund för det näringsförbud som övervägs i Finland. Det handlar om huruvida de behöriga myndigheterna har möjlighet att få den via Rättsregistercentralen eller om förundersökningsmyndigheten behöver be om uppgifterna i fråga med hjälp av ett förfarande för rättslig hjälp. Det handlar närmast om vilka befogenheter Rättsregistercentralen har att från en annan stat begära och få sådana mer detaljerade uppgifter som inte direkt finns i Rättsregistercentralens näringsförbudsregister eller dess övriga system. Samma frågeställning blir aktuell även i situationer när en annan EES-stat vill få mer detaljerade uppgifter om grunderna för ett näringsförbud som har meddelats i Finland och om brotten.

I fråga om *Tullens* yttrande och enligt vad som konstateras om justitieministeriets yttrande har propositionen ändrats så att begäran kan omfatta även annan tillgänglig information som är relevant för meddelande av näringsförbud. Huruvida man får informationen beror dock på medlemsstatens nationella avgörande. Dessutom hänvisas det till lagen om lagring av straffregisteruppgifter och om utlämnande av sådana uppgifter mellan Finland och de övriga medlemsstaterna i Europeiska unionen. I praktiken finns det behov av tilläggsuppgifter endast när det i förfrågan på första nivån har kommit en positiv träff. Förundersökningsmyndigheten kan även använda sig av sina andra tillgängliga kanaler för informationsutbyte för att få en tillräcklig utredning.

Skatteförvaltningen uppmärksammade att ett alternativ som utretts är flaggning av andra länders förbud som motsvarar näringsförbud i handelsregistret på initiativ av den som lämnar anmälan, men att man avstått från detta på grund av olika problem. Skatteförvaltningen konstaterar att allmänt sett skulle information om näringsförbud som meddelats någon annanstans vara nyttig även för skattekontrollens kartläggning av risker. Även om man inte nu främjar en sådan omfattande tillgång till information, kunde det i framtiden enligt Skatteförvaltningens yttrande vara nyttigt för olika myndigheter om information om näringsförbud som meddelats i EU- och EES-stater och om deras grunder skulle samlas in genom automatiskt informationsutbyte.

Finlands näringsliv rf konstaterade i sitt yttrande att det är viktigt att domstolsverket noggrant motiverar i sina beslut på vad meddelandet av näringsförbud i Finland grundar sig och hur ett näringsförbud som meddelats i EES-området har beaktats i helhetsbedömningen. Enligt yttrandet kunde man i propositionen ha bedömt de huvudsakliga konsekvenserna för den rättsliga ställningen för dem som meddelas näringsförbud i något större omfattning och för hur man tror att en på detta sätt utvidgad helhetsbedömning bidrar till en eventuell ökning av meddelande av näringsförbud vid de finska domstolarna.

Beträffande Finlands näringslivs yttrande har näringsförbudets konsekvenser för ställningen för den som meddelas näringsförbud beskrivits i detaljmotiveringen till exempel i samband med kravet på överensstämmelse i fråga om de förutsättningar som ska vara uppfyllda för beaktande av ett näringsförbud som meddelats någon annanstans, liksom även vilken verkan ett

näringsförbud som meddelats någon annanstans har vid meddelande av näringsförbud i Finland. Med beaktande av det årligen mycket begränsade antalet näringsförbud har ändringen inte bedömts bidra till särskilt många fall, men i praktiken kan konsekvenserna bedömas först efter att lagen har trätt i kraft.

Juristförbundet (reg. Finlands Juristförbund) konstaterade i sitt yttrande att det i propositionsfasen är viktigt att i de ekonomiska konsekvenserna med tillräckligt noggrannhet beakta alla olika ämbetsverk och de parter som införskaffandet av utredningar kommer att gälla. Dessutom uppmuntras det i yttrande till att i den fortsatta beredningen utreda mer om förbud som meddelats i en annan stat som självständig grund för meddelande av näringsförbud.

Beträffande Juristförbundets yttrande har det bedömts att de mest betydande ekonomiska konsekvenserna hänför sig till Rättsregistercentralen, som har anvisats anslag för systemtekniska ändringar och en permanent resurs på ett årsverke. I fråga om de övriga myndigheterna behöver propositionens konsekvenser följas efter att lagen har trätt i kraft till exempel om den i avsevärd mängd ökar översättningsarbetet vid förundersökningsmyndigheterna. Preliminärt uppskattas konsekvenserna inte vara särskilt stora med beaktande av antalet näringsförbud som helhet och det att ändringen sannolikt påverkar endast en bråkdel av dem. Med hänsyn till att beaktande av ett näringsförbud som meddelats i något annat land som självständig grund avsevärt skulle öka kraven på grundens motsvarighet med det som föreskrivs i näringsförbudslagen, liksom utmaningarna att hitta en lösning för genomförandet av artikel 13i i bolagsrättsdirektivet som är förenlig med kraven i annan lagstiftning, är det inte möjligt att ytterligare klargöra frågan i detta skede, särskilt med tanke på den nuvarande förseningen i genomförandet av artikel 13i.

Företagarna i Finland ansåg i sitt yttrande att ingripandet i olämplig och skadlig näringsverksamhet och upprätthållandet av förtroendet för näringsverksamheten är viktiga mål. Företagarna i Finland ser det som viktigt att det inte krävs att det ska tas hänsyn till förbud som meddelats eller brottsligt förfarande som skett någon annanstans i helhetsbedömningen om man inte har tillgång till en tillräckligt täckande utredning. Man bör även ta hänsyn till att lagstiftningen om näringsförbud inte är likadan överallt. Enligt yttrandet bör man särskilt se till att företag som eftersträvar att efterleva lagstiftningen inte blir de som får lida på grund av extra undersökningar av näringsförbudsärenden. Onödiga undersökningar av näringsförbudsärenden kan utöver att medföra en administrativ börda också avsevärt skada företagets rykte. Vidare anser Företagarna i Finland att det blir nödvändigt att utvärdera lagändringarnas konsekvenser även i efterhand, i synnerhet av hur näringsförbud som meddelats i en stat som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområde har påverkat helhetsbedömningen vid meddelande av näringsförbud i Finland.

Beträffande Företagarna i Finlands yttrande är det svårt att på förhand bedöma propositionens faktiska konsekvenser för meddelandet av näringsförbud, även om konsekvenserna i varje fall bedöms bli små även med beaktande av det totala antalet näringsförbud. Det är dock nödvändigt att se över konsekvenserna efter att det finns erfarenhet av tillämpningen av lagen.

7 Detaljmotivering

7.1 Lagen om näringsförbud

3 §. Förutsättningarna för näringsförbud. Paragrafen innehåller bestämmelser om de förutsättningar enligt vilka en person kan meddelas näringsförbud. I 1–3 mom. föreslås inga ändringar.

Det föreslås att ett nytt 4 mom. fogas till paragrafen enligt vilket det vid bedömningen av en persons verksamhet som helhet med stöd av 1 mom. också kan beaktas ett förbud att driva eller delta i drivande av rörelse som meddelats personen i en stat som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, om grunden för förbudet är ett åsidosättande av skyldigheter eller ett brottsligt förfarande som motsvarar det som avses i det nämnda momentet samt det att personen i ovan nämnda stat gjort sig skyldig till brottsligt förfarande som motsvarar det som avses i 2 punkten i det nämnda momentet.

Sålunda kan ett förbud att driva eller delta i drivande av rörelse som meddelats i en stat som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet samt brottsligt förfarande vid drivande av rörelse beaktas i helhetsbedömningen, men det handlar inte om en självständig grund för meddelande av näringsförbud. Förutsättningen är ett övervägande att meddela personen näringsförbud på grund av ett åsidosättande eller brottsligt förfarande som skett i Finland. Då kan man i den helhetsbedömning som avses i 1 mom. ta hänsyn även till förbud mot drivande av rörelse som meddelats eller till brottsligt förfarande som skett någon annanstans.

I enlighet med den gällande lagen förutsätts det i helhetsbedömningen att verksamheten ska anses vara skadlig på det sätt som det föreskrivs i 1 mom., men att man i bedömningen kan beakta skadlig verksamhet vid drivande av rörelse både i Finland och annanstans som helhet. Med skadlig verksamhet avses enligt 1 mom. att personens verksamhet som helhet bedömd ska anses skadlig för borgenärer, avtalsparter, den offentliga ekonomin eller en sund och fungerande ekonomisk konkurrens.

Med ett förbud som meddelats i en annan stat avses ett uttryckligt förbud att driva eller delta i drivande av rörelse som meddelats av en domstol eller någon annan myndighet. Förbudet kan således förutom det egentliga drivandet av rörelse även gälla att i den verka som ansvarsperson, som till exempel styrelseledamot eller verkställande direktör, eller på annat sätt delta i drivandet av rörelse. Det har förutsatts att ett förbud som kan beaktas ska vara slutligt eller lagakraftvunnet.

Enligt bestämmelsen är en förutsättning för detta att grunden för förbudet är ett åsidosättande eller brottsligt förfarande motsvarande det som avses i 1 mom. Det vill säga förbudet ska grunda sig på att personen väsentligen har åsidosatt skyldigheter vid drivandet av rörelse eller vid drivandet av rörelse har gjort sig skyldig till brottsligt förfarande som inte kan anses ringa. Åsidosättanden till följd av betalningsoförmåga beaktas inte i enlighet med 1 mom. 1 punkten.

Eftersom de skyldigheter som drivande av rörelse är förenat med varierar efter land, förutsätts det inte av lagstiftningen att den till sitt innehåll ska motsvara det som det föreskrivs om skyldigheterna i Finlands lagstiftning. Åsidosättande av skyldigheter i anslutning till drivande av rörelse ska anses tyda på likgiltighet oavsett om skyldigheterna vid drivande av rörelse i en annan stat inte är desamma. På samma sätt kan det att en person gör sig skyldig till brottsligt förfarande vid drivande av rörelse utgöra grund för ett förbud, utan att det i detta sammanhang förutsätts enhetlighet i lagstiftningen. Beaktandet avser endast förbud som meddelats på grund av brottsligt förfarande där grunden är ett brott för vilket personen har dömts av domstol. Detta hindrar emellertid inte att hänsyn tas till ett förbud som någon annan myndighet än den domstol som dömde brottet har meddelat med stöd av medlemsstatens lagstiftning.

Meningen är emellertid inte att man i helhetsbedömningen ska ta hänsyn till förbud att driva eller delta i drivande av rörelse som har meddelats på grunder som är främmande för den finska rättsordningen. Med motsvarighet avses även att åsidosättandet eller det brottsliga förfarandet till sin karaktär ska motsvara det som föreskrivs i 1 mom. 1 och 2 punkten. Med beaktande av att helhetsbedömningen föreslås avgränsas till stater som hör till Europeiska ekonomiska

samarbetsområdet avviker jurisdiktionen till denna del inte så avsevärt som i situationer när det inte finns någon avgränsning. Huruvida förbudet lämnas obeaktat avgörs av domstolen, men sådana grunder är till exempel förbud som anknyter till eller grundar sig på en persons övertygelse, kön eller något annat skäl som är främmande för eller strider mot vår rättsordning. Dessa lämnas alltså obeaktade oavsett om det vid drivande av rörelse handlar om ett åsidosättande eller brottsligt förfarande på en sådan grund. De ovan nämnda exemplen är ytterligheter och det är osannolikt att det i stater som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet finns sådan lagstiftning.

I de flesta av de näringsförbud som meddelas i Finland är grunden att personen har gjort sig skyldig till grovt bokföringsbrott eller att det åtminstone är huvudbrott. Andra vanliga grunder är grov oredlighet som gäldenär och grovt skattebedrägeri. Dessutom meddelas det årligen ett antal näringsförbud på en mängd andra grunder som grov penningtvätt och grovt bedrägeri. Klarast är det att i helhetsbedömningen beakta förbud som meddelats i en annan stat där det underliggande brottet även i Finland kan leda till näringsförbud. Typiska exempel är således bokförings- och skattebrott. Det är emellertid inte motiverat att förutsätta att bestämmelserna om bokföring eller beskattning och den straffrättsliga regleringen i anslutning till dessa till innehållet är enhetlig i Finland och den andra staten, eftersom det i praktiken skulle förhindra att ett sådant näringsförbud beaktas i helhetsbedömningen. Även om det inte förutsätts att andra medlemsstaters lagstiftning innehållsligt ska motsvara bestämmelserna i Finland är det av betydelse hur allvarligt domstolen bedömer att till exempel ett brott som motsvarar ett bokföringsbrott eller något annat brottsligt förfarande vid drivande av rörelse är.

Det är dock inte uteslutet att det brottsliga förfarande som utgör grund för ett förbud som meddelats i en annan stat inte är straffbart i Finland eftersom det anknyter till reglering av sådan rörelse som av till exempel klimatskäl inte drivs i Finland eller för att regleringen av drivande av rörelse också i övrigt skiljer sig från Finlands. När förbudet dock anknyter till drivande av rörelse bedömer domstolen med den utredning som finns tillgänglig som grund huruvida ett sådant förbud motsvarar det som föreskrivs i 3 § 1 mom. 2 punkten.

Oavsett om en person har meddelats förbud att driva eller delta i drivande av rörelse på grund av brottsligt förfarande kan det enligt 4 mom. i helhetsbedömningen tas hänsyn till att personen i en stat som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet gjort sig skyldig till ett brottsligt förfarande som motsvarar det som avses i 1 mom. 2 punkten. Sålunda kan enbart det att man konstaterar att en person gjort sig skyldig till brottsligt förfarande som inte kan anses ringa vid drivande av rörelse beaktas vid helhetsbedömningen vid meddelande av näringsförbud. Inte heller här anges de brott som kan beaktas när de begås vid drivande av rörelse, men också de ska till sin karaktär motsvara det som avses i 1 mom. 2 punkten. Det som ovan konstateras om för Finlands rättsordning främmande grunder som grund för förbud som meddelats någon annanstans gäller analogt för brott som begåtts någon annanstans i samband med drivande av rörelse.

Det bör noteras att i det gällande 3 § 3 mom. förtecknas vissa sådana brott som om de begåtts vid drivande av rörelse inte förutsätter en helhetsbedömning av deras skadlighet på det sätt som avses i 1 mom. Eftersom det handlar om brott som de omständigheter som ska beaktas i helhetsbedömningen inte är tillämpliga på, föreslås det inte i propositionen att det ska tas hänsyn till dessa brott i helhetsbedömningen när de begås någon annanstans än i Finland. I praktiken förutsätts det för att sådana brott ska beaktas att de utgör självständig grund för meddelande av näringsförbud också när de begås någon annanstans. I avsnitt 5.1.2 i propositionen utreds det mer ingående varför ett sådant alternativ inte föreslås. Trots att de brott som avses i 3 mom. inte förutsätter en helhetsbedömning av deras skadlighet, bör det tas hänsyn till att till exempel ockerliknande diskriminering i arbetslivet i momentets 5 punkt i vissa fall även kan vara av

betydelse för till exempel en sund och fungerande ekonomisk konkurrens samt förtroendet för näringsverksamhet.

Om förutsättningarna för att beakta ett förbud som meddelats i en stat som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet eller till ett brottsligt förfarande uppfylls, blir det domstolens sak att avgöra vilken betydelse den ger förbudet eller det brottsliga förfarandet vid meddelande av näringsförbud. Utgångspunkten är att ett sådant förbud eller brottsligt förfarande kan beaktas som för sin del kan anses uttrycka en persons fortsatta inställning till drivandet av rörelse vid tidpunkten för bedömningen. Om det handlar om att ta hänsyn till ett förbud som har meddelats någon annanstans är det naturligt att utgå från att förbudet fortfarande gäller. När en person åsidosätter sina lagstadgade skyldigheter vid drivande av rörelse i Finland eller gör sig skyldig till brottsligt förfarande, kan personen vid tidpunkten i fråga ha omfattats av ett gällande förbud att driva rörelse eller delta i drivande av rörelse i en annan medlemsstat där förbudet dock inte längre gäller vid meddelandet av näringsförbud i Finland. Det är motiverat att också ett sådant förbud som inte längre gäller vid meddelande av näringsförbud ska kunna beaktas, men som kan anses uttrycka personens inställning till drivande av rörelse när åsidosättandet eller det brottsliga förfarandet inträffade här. Dessutom är grunden för förbudet av central betydelse.

Om det i stället för ett förbud endast handlar om att ta hänsyn till brottsligt förfarande är tidpunkten för när brottet begicks och dess allvarlighet av central betydelse vid meddelande av näringsförbud. Ju allvarligare brott det handlar om desto långvarigare kan dess tidsmässiga verkan anses vara. Det som föreskrivs i 8 § i näringsförbudslagen om tiden för anhängiggörande av åsidosättanden eller brott som skett i Finland kan anses utgöra stöd för prövningen vid meddelande av näringsförbud. Det finns emellertid inget hinder för att man inte i helhetsbedömningen kan beakta också brott som är äldre än fem år om de ska anses ge uttryck för personens fortsatta inställning till skyldigheter i anslutning till drivande av rörelse eller brottsligt förfarande vid drivande av rörelse. Som en absolut bortre gräns kan man dock sätta att åtalsrätten för ett brott som begåtts någon annanstans, om brottet hade begåtts i Finland, skulle vara preskriberad när näringsförbudsärendet har anhängiggjorts i Finland. Som exempel på detta kan nämnas brott motsvarande grovt bokföringsbrott och grovt skattebedrägeri som fortsätter att bedrivas från Finland och där åtalsrättens preskriptionstid är tio år. Det här är emellertid inget hinder för att beakta det som ovan konstateras om femårsgränsen för anhängiggörande i 8 § i näringsförbudslagen, trots att åtalsrätten för brottet om det hade begåtts i Finland skulle ha preskriberats.

I samband med motiveringen till lagstiftningsordningen nedan behandlas näringsförbudets karaktär. Det att man i Finland beaktar ett förbud som meddelats eller ett brottsligt förfarande som skett någon annanstans innebär inte att personen skulle dömas till nytt straff för samma gärning eller åsidosättande, och beaktandet är således inte i strid med förbudet mot dubbel straffbarhet. Det handlar snarare om att den regionala dimensionen för påföljder eller säkringsåtgärder som hänför sig till den skadliga rörelse personen driver utvidgas. Regleringens verkan försvagas emellertid av att man samtidigt förutsätter att personen när han eller hon verkar i Finland ska anses ha verkat på det sätt som avses i näringsförbudslagen. Men även om enbart åsidosättanden eller brottsligt förfarande som skett i Finland eller Finlands jurisdiktion inte ensamma med beaktande av verksamhetens skadlighet anses leda till näringsförbud, kan den sammantagna effekten via helhetsbedömningen av skadligheten leda till det. En sådan situation kan utgöras av till exempel grundläggande brottsligt förfarande, som till exempel bokföringsbrott, som ensamt inte i helhetsbedömningen skulle bedömas vara så allvarligt att det på grund av det skulle meddelas näringsförbud. Förmodligen kommer den föreslagna ändringen i propositionen att ha sin mest betydande effekt på mätningen av näringsförbudets varaktighet.

21 §. Register. I 21 § i näringsförbudslagen föreskrivs det om ett näringsförbudsregister. I 1–5 mom. föreslås inga ändringar.

Det föreslås att ett nytt 6 mom. fogas till paragrafen med bestämmelser om att Rättsregistercentralen efter att ha fått en begäran enligt artikel 13i.3 i bolagsrättsdirektivet från en stat som ingår i Europeiska ekonomiska samarbetsområdet via systemet för sammankoppling av register lämnar ut uppgifter om huruvida den person som begäran gäller har meddelats näringsförbud i Finland. I begäran ska anges personens förnamn och efternamn samt födelsetid eller personbeteckning. Rättsregistercentralen har på särskild begäran av en stat som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet rätt att lämna ut uppgift om andra offentliga uppgifter som införts i registret gällande en person som meddelats näringsförbud via systemet för sammankoppling av register eller via någon annan skyddad förbindelse eller metod för dataöverföring. Uppgifterna lämnas ut avgiftsfritt till den stat som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet som har framställt begäran.

Informationsutbytet indelas i enlighet med genomförandeförordningen (EU) 2021/1042 i två nivåer där den första handlar om huruvida en person har meddelats näringsförbud och den andra nivån om att ge eventuella ytterligare uppgifter om svaret på den första begäran är jakande. Endast informationsutbytet på första nivån är obligatoriskt för medlemsstaterna. Informationsutbytet behandlas närmare i avsnitt 4.2.2 om konsekvenser av ändringarna i informationshanteringen. Enligt genomförandeförordningen till bolagsrättsdirektivet ska varje förfrågan omfatta endast en person och innehålla uppgifter så att det är möjligt att identifiera personen, åtminstone förnamn, efternamn och födelsedatum. Utöver att Rättsregistercentralen kan lämna ut information om huruvida en person har meddelats näringsförbud föreslås det att Rättsregistercentralen ska ha rätt att i informationsutbytet på andra nivån lämna ut även andra offentliga uppgifter i näringsförbudsregistret. På den andra nivån lämnas uppgifterna ut antingen via systemet för sammankoppling av register eller via någon annan skyddad förbindelse eller metod för dataöverföring, som krypterad e-post. I enlighet med genomförandeförordningen har Rättsregistercentralen rätt att begära kompletterande uppgifter av den andra medlemsstaten för att kunna identifiera personen på ett entydigt sätt. I praktiken innebär detta den finska personbeteckningen, men i princip behöver den begäras endast om svaret på förfrågan på den första nivån är jakande. De nämnda personuppgifterna specificeras i 6 mom.

Enligt artikel 19.3 i bolagsrättsdirektivet är informationsutbytet via systemet för sammankoppling av register (BRIS) avgiftsfritt, varför det föreskrivs separat om detta i 6 mom. Även om informationsutbytet på andra nivån skulle ske på annat sätt än via BRIS, ska avgift inte tas ut.

Om lagringen av personuppgifter som erhålls vid informationsutbyte föreskrivs det i artikel 13i.7 i bolagsrättsdirektivet att *medlemsstaterna ska säkerställa att de register som avses i artikel 16, myndigheter eller personer eller organ som bemyndigats enligt nationell rätt att hantera någon aspekt av onlineförfaranden inte lagrar personuppgifter som överförs vid tillämpningen av artikeln längre än vad som är nödvändigt, och i varje fall inte längre än alla personuppgifter som gäller bildandet av ett bolag, registreringen av en filial eller ingivande (ev. av handlingar eller information) från ett bolag eller en filial lagras.* Det är således den mottagande medlemsstaten som ska avgöra hur personuppgifter som överförs vid informationsutbyte ska lagras i enlighet med punkt 7 i artikeln.

Till paragrafen fogas ett nytt 7 mom. där det föreskrivs om informationsutbyte på begäran av en finsk myndighet. Vid undersökning av näringsförbudsärenden får den behöriga myndigheten, åklagaren eller domstolen begära information av Rättsregistercentralen om huruvida en person

i en stat som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet har meddelats förbud att driva rörelse eller delta i drivande av rörelse. Begäran kan även gälla annan tillgänglig relevant information med tanke på meddelande av näringsförbud. I begäran till Rättsregistercentralen ska personens förnamn, efternamn och födelsetid nämnas. Rättsregistercentralen kan begära kompletterande uppgifter för att kunna identifiera personen på ett entydigt sätt. Rättsregistercentralen begär uppgifterna från en annan stat som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet via systemet för sammankoppling av register och lämnar ut dem avgiftsfritt till den nationella myndighet som framställt begäran. Den ovan avsedda myndighet som framställt begäran eller som behandlar uppgifterna får inte bevara personuppgifter som erhållits vid informationsutbytet längre än vad som är nödvändigt för att utreda och avgöra ett ärende som gäller näringsförbud.

I 19 a § i näringsförbudslagen föreskrivs om undersökning av näringsförbudsärenden. I paragrafen finns bestämmelser om situationer där förutsättningarna för meddelande av näringsförbud alltid ska utredas, samt situationer där förutsättningarna ska utredas på begäran. Undersökningen i sådana situationer som avses i 19 a § och annars görs av en behörig förundersökningsmyndighet, i huvudsak polisen eller tullmyndigheten. Sålunda har en sådan myndighet rätt att framställa en begäran till Rättsregistercentralen för att utreda om den person som är föremål för undersökning i en annan stat som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet har meddelats förbud att driva rörelse eller delta i drivande av rörelse. Eftersom informationsutbytet enligt artikel 13 i bolagsrättsdirektivet avser uppgifter som är relevanta för meddelande av näringsförbud, kan begäran omfatta även andra tillgängliga uppgifter som är relevanta för meddelande av näringsförbud. Andra relevanta uppgifter är till exempel näringsförbudets varaktighet, grund eller en anknytande dom. Bestämmelser om informationsutbyte av straffregisteruppgifter finns i lagen om lagring av straffregisteruppgifter och om utlämnande av sådana uppgifter mellan Finland och de övriga medlemsstaterna i Europeiska unionen (214/2012). Likaså har den handläggande åklagaren och domstolen rätt att begära uppgifter om ett ärende som gäller meddelande av näringsförbud. Efter att ha fått den begärda uppgiften eller de begärda uppgifterna från den andra medlemsstaten lämnar Rättsregistercentralen dem till den myndighet som begärde uppgifterna. Myndigheten får uppgifterna av Rättsregistercentralen avgiftsfritt.

På samma sätt som i 6 mom. ska i det informationsutbyte som avses i 7 mom. uppges åtminstone personens förnamn, efternamn och födelsetid till det register som tar emot begäran. För att entydigt identifiera en person kan den medlemsstat som tar emot begäran dessutom meddela att kompletterande uppgifter behövs. I praktiken innebär detta information som identifierar en person, såsom personbeteckningen. I genomförandeförordningen anges dock inte sådan information separat eftersom det handlar om medlemsstatsspecifik information.

Eftersom det i artikel 13i.7 i bolagsrättsdirektivet föreskrivs om lagring av personuppgifter, föreslås det att det föreskrivs separat om att personuppgifter som fås i informationsutbytet inte får bevaras längre än vad som är nödvändigt för att utreda och avgöra ett ärende som gäller näringsförbud. Rättsregistercentralen registrerar inte uppgifterna utan förmedlar dem till den myndighet som begärt dem. Den här myndigheten eller en annan myndighet som behandlar uppgifterna får inte bevara uppgifterna längre än nödvändigt. Det som föreskrivs här ska inte ses som ett hinder för att det av ett beslut som gäller ett näringsförbudsärende framgår uppgifter om förbud mot en person att driva rörelse eller delta i drivande av rörelse i en annan medlemsstat oberoende av om beslutet lagras en viss tid eller varaktigt.

7.2 Handelsregisterlagen

20 b §. Hörande av Finansinspektionen. Det föreslås inga ändringar i sak i 3 punkten., men den förtydligas så att det tydligt framgår att registermyndigheten ska höra Finansinspektionen även då det handlar om godkännande av ändringar av bolagsordningen för ett sådant aktiebolag som gäller en fastighetsfond enligt lagen om fastighetsfonder (1173/1997). I den svenskspråkiga punkten förtydligas att med kommanditbolag avses uttryckligen ett kommanditbolag som gäller en fastighetsfond enligt lagen om fastighetsfonder.

8 Ikraftträdande

Lagarna avses träda i kraft så snart som möjligt, dock senast den 1 januari 2025.

För att inleda ett informationsutbyte om näringsförbud krävs det dock systemtekniskt arbete, men det bedöms vara möjligt när lagen träder i kraft eller i varje fall mycket snart efter att den har trätt i kraft.

9 Samband med andra propositioner

Vid justitieministeriet har det beretts en proposition med förslag till lagstiftning om uppdatering av bemyndiganden att utfärda förordning inom justitieministeriets förvaltningsområde. Regeringens proposition RP 73/2024 rd i saken överlämnades den 20 juni 2024.

I lagförslag 10 i regeringens proposition RP 73/2024 rd föreslås en ändring av 21 § 1 mom. i lagen om näringsförbud. Ändringen påverkar ingressen till det första lagförslaget i den här propositionen.

10 Verkställighet och uppföljning

Artikel 13i i bolagsrättsdirektivet

Enligt artikel 2.2 i direktiv (EU) 2019/1151 ska medlemsstaterna utan hinder av punkt 1 i den artikeln senast den 1 augusti 2023 sätta i kraft de bestämmelser i lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa artikel 1.5 i detta direktiv, vad gäller artiklarna 13i och 13j.2 i direktiv (EU) 2017/1132, och artikel 1.6 i detta direktiv, vad gäller artikel 16.6 i direktiv (EU) 2017/1132. Enligt punkt 5 i samma artikel ska medlemsstaterna till kommissionen överlämna texten till de centrala bestämmelser i nationell rätt som de antar inom det område som omfattas av detta direktiv.

Enligt artikel 3.1 i samma direktiv ska kommissionen senast den 1 augusti 2024, eller om någon medlemsstat använder sig av det undantag som föreskrivs i artikel 2.3 senast den 1 augusti 2025, göra en utvärdering av de bestämmelser som genom detta direktiv har införts i direktiv (EU) 2017/1132 och lägga fram en rapport om sina slutsatser till Europaparlamentet, rådet och Europeiska ekonomiska och sociala kommittén, förutom beträffande de bestämmelser som avses i artikel 2.2, för vilka utvärderingen ska göras och rapporten läggas fram senast den 1 augusti 2026.

Som det framgår ovan skulle artikel 13i i bolagsrättsdirektivet ha satts i kraft i medlemsstaterna den 1 augusti 2023. Kommissionen har inlett ett överträdelseförfarande, INFR(2023)0215, i ärendet. Finland har meddelat kommissionen att artikel 13i genomförs i den nationella

lagstiftningen så att lagstiftningen är i kraft senast vid ingången av 2025, varvid genomförandet av digitaliseringsdirektivet (EU) 2019/1151 enligt Finlands mening är fullständigt.

11 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

Propositionen är av betydelse sett till grundlagens 6 § om jämlikhet, 10 § om skydd för privatlivet, 18 § om näringsfrihet och 21 § om rättsskydd.

Grundlagsutskottet bedömde näringsförbudslagen när den gällande lagen stiftades (GrUU 12/1985 rd). Till denna del bör det beaktas att den föreslagna ursprungliga lagen innehöll mycket annorlunda förutsättningar för meddelande av näringsförbud jämfört med nuläget. Efter det har grundlagsutskottet inte behandlat ändringar i näringsförbudslagen eller yttrat sig om näringsförbudets karaktär.

Beaktande i Finland av förbud mot drivande av rörelse som meddelats någon annanstans än i Finland eller av brottsligt förfarande som skett någon annanstans än i Finland

Enligt 6 § i grundlagen är alla lika inför lagen och enligt 18 § har var och en i enlighet med lag rätt att skaffa sig sin försörjning genom arbete, yrke eller näring som han eller hon valt fritt. I 21 § i grundlagen föreskrivs om rättvis rättegång.

Enligt propositionen kan vid helhetsbedömningen av om näringsförbud ska meddelas beaktas även ett förbud att driva rörelse eller delta i drivande av rörelse som meddelats en person i en stat som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet liksom även ett brottsligt förfarande vid drivande av rörelse som personen gjort sig skyldig till i den staten. En förutsättning för att detta ska beaktas är att det handlar om en i näringsförbudslagen avsedd person som i Finland har förfarit på ett sådant sätt att det övervägs att meddela personen näringsförbud. En annan förutsättning för att i helhetsbedömningen beakta ett förbud som meddelats någon annanstans är att grunden för det är ett åsidosättande eller brottsligt förfarande som motsvarar det som avses i näringsförbudslagen. Samma krav på motsvarighet gäller beaktandet av endast brottsligt förfarande som skett vid drivande av rörelse.

Det handlar om en ny grund att beakta i helhetsbedömningen, inte en självständig grund för meddelande av näringsförbud. Det vill säga, en person kan inte meddelas näringsförbud enbart på grundval av ett förbud som meddelats eller ett brottsligt förfarande som skett någon annanstans. Eftersom beaktandet ingår i helhetsbedömningen anges det inte i detalj i förslaget på vilka grunder ett förbud som meddelats någon annanstans ska ha meddelats för att det ska kunna beaktas. Lagstiftningen, liksom skyldigheterna i anslutning till drivande av rörelse, varierar från land till land, och det är inte möjligt med en detaljerad reglering. Motsvarigheten till grunderna i näringsförbudslagen förutsätter emellertid att det handlar om ett väsentligt åsidosättande av skyldigheter eller ett brottsligt förfarande som inte ska anses ringa vid drivande av rörelse. Avsikten är att de förbud som meddelats någon annanstans på grund av klandervärt förfarande vid drivande av rörelse blir beaktade. Sådana förbud som har meddelats på grunder som är främmande för vår rättsordning och som således till sin karaktär inte motsvarar det som föreskrivs om grunderna för näringsförbud i näringsförbudslagen beaktas således inte. Om en person inte har meddelats förbud att driva rörelse i någon annan stat, utan det handlar om att i helhetsbehandlingen beakta brottsligt förfarande som skett någon annanstans, förutsätts det även då att det brottsliga förfarande motsvarar det som föreskrivs om brottsligt förfarande i näringsförbudslagen. Det här innebär att personen ska ha gjort sig skyldig till brottsligt förfarande som inte är ringa vid drivandet av rörelse.

En förutsättning för meddelande av näringsförbud utifrån en helhetsbedömning är enligt näringsförbudslagen att personens verksamhet som helhet bedömd ska anses skadlig för borgenärer, avtalsparter, den offentliga ekonomin eller en sund och fungerande ekonomisk konkurrens. I den här helhetsbedömningen kan man framöver beakta förbud att driva rörelse som meddelats eller brottsligt förfarande som skett någon annanstans. Med beaktande av att förbud som meddelats någon annanstans eller brottsligt förfarande inte är en självständig grund för att meddela näringsförbud liksom även det ovan beskrivna kravet på motsvarighet som en förutsättning för att de ska kunna beaktas i helhetsbedömningen, anses den föreslagna regleringen innehålla tillräckliga garantier för att en person inte på grundval av åsidosättanden eller brottsligt förfarande som skett någon annanstans meddelas näringsförbud med en lägre tröskel än om åsidosättandet eller det brottsliga förfarande skulle ha skett i Finland. Eftersom den föreslagna regleringen uppfyller minimikraven i bolagsrättsdirektivet anses den sålunda trygga likabehandling i fråga om personer som är föremål för åtgärden.

Eftersom den föreslagna regleringen kan förhindra en person att driva rörelse begränsar den näringsfriheten. I 18 § i grundlagen föreskrivs dock att var och en har rätt att skaffa sig sin försörjning genom arbete, yrke eller näring som han eller hon valt fritt. Sålunda kan det genom lag även föreskrivas om begränsningar i näringsfriheten.

Enligt 1 § 1 mom. i näringsförbudslagen som avser lagens syfte kan näringsförbud meddelas för att förhindra att otillbörlig och skadlig rörelse drivs samt för att bevara förtroendet för näringsverksamheten. Den här propositionen stöder syftet med näringsförbudslagen. Den ursprungliga näringsförbudslagen stiftades med medverkan av grundlagsutskottet (GrUU 12/1985 rd), även om den stiftades före grundlagsreformen. Sett till 18 § i grundlagen måste med beaktande av näringsförbudslagen och dess ovan nämnda syfte sådan lagstiftning som stöder ett effektivare uppnående av lagens och näringsförbudets syfte ses som en godtagbar begränsning av näringsfriheten.

Förbudet mot dubbel straffbarhet förutsätter att flera påföljder av straffkaraktär inte kan påföras för samma brott. Som det framgår av det ovanstående har en person kunnat meddelas ett förbud motsvarande ett näringsförbud någon annanstans än i Finland på grundval av åsidosättande eller brottsligt förfarande.

I regeringens proposition RP 29/1985 rd till riksdagen med förslag till lag om näringsförbud anses det att näringsförbud till sin karaktär är en näringslivsrättslig skyddsåtgärd i syfte att förhindra en person som visat sig vara olämplig att driva rörelse att framöver orsaka samhället och privata borgenärer skada⁸. I sin senare tolkningspraxis har högsta domstolen tydligare jämfällt näringsförbud med straffrättsliga säkringsåtgärder eller straffrättsliga påföljder. Högsta domstolen har bedömt näringsförbudets karaktär i förhållande till begreppet straffrättslig påföljd i 105 § om benådning i grundlagen och ansett att näringsförbud som har meddelats på basis av ett brott är en sådan annan straffrättslig påföljd, från vilken det enligt 105 § 1 mom. i grundlagen är möjligt att benåda (HD:2022:78). Dessutom har högsta domstolen redan tidigare ansett att näringsförbudet har drag som anknyter till både säkringsåtgärder och straffrättsliga påföljder. Högsta domstolen har ansett det motiverat att tolka 8 § i näringsförbudslagen så att samma förfarande som ska följas när preskriptionen av åtalsrätten avbryts ska följas även i fråga om yrkande på näringsförbud (HD:2013:43).

⁸ På samma sätt i till exempel regeringens proposition RP 2/2020 rd till riksdagen med förslag till lagar om ändring av vissa bestämmelser om behandling av personuppgifter inom justitieministeriets förvaltningsområde

När grunden för näringsförbudet är ett brott och förbudet meddelas när straffet för brottet döms ut, är sambandet med straffrättsliga åtgärder uppenbart. Då har det i högsta domstolens praxis tydligare ansetts ingå drag av straffrättslig påföljd eller säkringsåtgärd i näringsförbudet. Att näringsförbudet i vissa sammanhang har jämförts med straffrättslig påföljd inverkar inte på näringsförbudet som säkringsåtgärd. I synnerhet till den del näringsförbudets karaktär i det nämnda avgörandet av högsta domstolen bedömdes som en sådan straffrättslig påföljd som avses i 105 i grundlagen kan man konstatera att bedömningen gällde uttryckligen kontexten för tillämpningen av 105 § i grundlagen (jfr tolkningen av att grundlagens terminologi är autonom i utlåtandena (GrUU 12/2015 rd, s. 3, GrUU 17/2018 rd, s. 2)). Med beaktande av detta och oavsett om ett förbud att driva rörelse betraktas som straff eller vara av straffkaraktär i en annan stat, förhindrar det inte att ett sådant förbud beaktas i Finland på det sätt som det föreslås i propositionen. I praktiken handlar det om en geografisk utvidgning av förbudet på det sätt och i den omfattning som det föreskrivs i nationell lagstiftning. Förbudet mot dubbel straffbarhet förhindrar inte heller meddelande av näringsförbud i en situation där förbudet grundar sig på brottsligt förfarande som skett vid drivande av rörelse någon annanstans än i Finland utan att det utifrån det skulle ha meddelats ett förbud motsvarande ett näringsförbud. Den föreslagna bestämmelsen ska inte anses äventyra den rättvisa rättegång som förutsätts i 21 § i grundlagen.

Informationsutbyte om näringsförbud

Enligt 10 § 1 mom. i grundlagen är vars och ens privatliv, heder och hemfrid tryggade. Närmare bestämmelser om skydd för personuppgifter utfärdas genom lag. Om skyddet för personuppgifter föreskrivs i den allmänna dataskyddsförordningen (EU) 2016/679 och den kompletterande dataskyddslagen (1050/2018). Näringsförbudslagen innehåller i anslutning till behandlingen av personuppgifter specialbestämmelser om ett näringsförbudsregister och utlämnande av personuppgifter. Personuppgiftsansvarig för näringsförbudsregistret är Rättsregistercentralen. Rättsgrunden för behandlingen är artikel 6.1 c i dataskyddsförordningen. Det nationella handlingsutrymme i lagstiftningen som tillåts i artikel 6.3 i dataskyddsförordningen utnyttjas i lagen om de personuppgifter som registreras och utlämnandet av dem.

Grundlagsutskottet har ansett att man inom dataskyddsförordningens tillämpningsområde bör förhålla sig restriktivt till att införa kompletterande nationell reglering, och avgränsa den riskbaserat till det nödvändiga. I princip är det tillräckligt om bestämmelserna om skyddet för och behandlingen av personuppgifter är förenliga med dataskyddsförordningen. Utskottet anser att de detaljerade bestämmelserna i förordningen också gör det möjligt att i fråga om myndighetsverksamhet lagstifta betydligt mer generellt om skydd för och behandling av personuppgifter jämfört med vår nuvarande nationella regleringsmodell (GrUU 14/2018 rd, s. 4–5). Det ingår a priori inte i grundlagsutskottets konstitutionella uppdrag att bedöma nationell genomförandelagstiftning med avseende på den materiella EU-rätten (se t.ex. GrUU 11/2022 rd, stycke 7, GrUU 10/2022 rd, stycke 3, GrUU 13/2019 rd, s. 2, GrUU 31/2017 rd, s. 4). Utskottet har upprepat fäst uppmärksamhet vid att det i den mån som EU-lagstiftningen kräver reglering på det nationella planet eller möjliggör sådan tas hänsyn till de krav som de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna ställer när det nationella handlingsutrymme utnyttjas (se t.ex. GrUU 1/2018 rd, GrUU 25/2005 rd). Utskottet har i de här sammanhangen framhållit att det i regeringens propositioner finns anledning att särskilt i fråga om bestämmelser som är av betydelse med hänsyn till de grundläggande fri- och rättigheterna tydligt klargöra ramarna för det nationella handlingsutrymme (se t.ex. GrUU 1/2018 rd, s. 3, GrUU 26/2017 rd, s. 42).

I 21 § i den gällande näringsförbudslagen föreskrivs att Rättsregistercentralen har ett för allmänt bruk avsett register vars syfte är att tillgodose offentligheten när det gäller näringsförbud samt efterlevnaden och kontrollen av förbuden. I registret införs uppgifter om namn samt personbeteckning och hemkommun för den som meddelats näringsförbud eller tillfälligt näringsförbud samt andra med tanke på registrets syfte nödvändiga uppgifter om förbudets innehåll, varaktighet och dess giltighet i övrigt utifrån de uppgifter som domstolen översänder med anledning av ett avgörande om näringsförbud. Näringsförbudsregistret är ett offentligt register från vilket alla har rätt att få upplysningar om gällande näringsförbud.

Det ovan nämnda allt tydligare samband som näringsförbudet har med straffrättsliga påföljder och säkringsåtgärder innebär samtidigt att näringsförbud jämföras med de skyddsåtgärder som avses i artikel 10 i dataskyddsförordningen. Det här medför ett behov av att bedöma tillräckligheten i de skyddsåtgärder som avses i artikel 10 i dataskyddsförordningen. Samtidigt kan uppgifterna anses som konstitutionellt känsliga uppgifter.

Även om näringsförbud konstitutionellt jämföras med känsliga uppgifter är ett av syftena med näringsförbudsregistret att tillgodose offentligheten i enlighet med näringsförbudslagen. Att registret är offentligt bidrar till uppnående av lagens syften att förhindra att otillbörlig och skadlig rörelse drivs samt att bevara förtroendet för näringsverksamheten. Var och en har rätt att få uppgifter om gällande näringsförbud i registret. Det här inverkar på vilka säkringsåtgärder som lämpar sig vid behandlingen av personuppgifter som gäller näringsförbud.

I artikel 10 i den allmänna dataskyddsförordningen föreskrivs att behandling av personuppgifter som rör fällande domar i brottmål och lagöverträdelser som innefattar brott eller därmed sammanhängande säkerhetsåtgärder enligt artikel 6.1 endast får utföras under kontroll av en myndighet eller då behandling är tillåten enligt unionsrätten eller medlemsstaternas nationella rätt, där lämpliga skyddsåtgärder för de registrerades rättigheter och friheter fastställs. Om skyddsåtgärder föreskrivs i enlighet med 7 § i dataskyddslagen i lagens 6 § 2 mom. Av de skyddsåtgärder som nämns i momentet i fråga är alla dock inte tillämpliga med beaktande av att näringsförbud är offentliga. I enlighet med direktivet föreslås att det fogas till bestämmelser om bevarandet av uppgifter i anslutning till näringsförbud. De nya bestämmelserna om tiden för bevarande kan anses som en ytterligare skyddsåtgärd i tillägg till vad som föreskrivs i dataskyddslagen. Med beaktande av att uppgifter om näringsförbud som upphört enligt lagen är sekretessbelagda, kan den föreslagna regleringen anses vara tillräcklig för att uppfylla kraven i artikel 10 i dataskyddsförordningen.

De mer detaljerade bestämmelserna, som kompletterar dataskyddsförordningen och dataskyddslagen, om bevarandet av uppgifter behövs även för att uppfylla krav som härrör från grundlagen. Grundlagsutskottet har konstaterat att bestämmelserna om behandling av känsliga uppgifter bör analyseras vidare även utifrån praxisen för tidigare bestämmelser på lagnivå (GrUU 14/2018 rd och GrUU 15/2018 rd). Även om man i den nationella lagstiftningen för tydlighetens skull ska undvika att använda begreppet känsliga uppgifter efter att EU:s dataskyddsförordning började tillämpas och man i dess artikel 9 använder begreppet särskilda kategorier av personuppgifter (se även GrUU 14/2018 rd), menar grundlagsutskottet att det fortfarande är motiverat att i konstitutionellt hänseende beskriva vissa grupper av personuppgifter uttryckligen som känsliga (GrUU 15/2018 rd). Med sådana grupper avses uppsättningar av uppgifter som omfattar mer än enbart de särskilda kategorier av personuppgifter som avses i dataskyddsförordningen (se till denna del också t.ex. GrUU 17/2018 rd).

Grundlagsutskottet har fäst särskild uppmärksamhet vid bevarandetiden för känsliga uppgifter i sin tolkningspraxis. Enligt grundlagsutskottet är varaktig lagring av uppgifter inte förenlig med

skyddet för personuppgifter om det inte är befogat av skäl som är kopplade till informationssystemets art eller syfte (se t.ex. GrUU 51/2018 rd, GrUU 31/2017 rd). Utskottet har också ansett att en lagringstid på fem år för känsliga uppgifter är lång (GrUU 3/2021 rd, s. 4, GrUU 51/2018 rd, s. 16, GrUU 13/2017 rd s. 6) och betonat att ju längre förvaringstiden blir, desto viktigare är det att se till datasäkerheten, övervakningen av användningen av uppgifterna och de registrerades rättssäkerhet (GrUU 28/2016 rd, s. 7)).

Det föreslås att det framöver i näringsförbudslagen föreskrivs att Rättsregistercentralen efter att ha fått en begäran enligt bolagsrättsdirektivet från en annan stat via systemet för sammankoppling av register lämnar ut uppgifter om huruvida den person som begäran gäller har meddelats näringsförbud i Finland. Rättsregistercentralen ska ha rätt att på separat begäran lämna ut andra offentliga uppgifter som införts i registret gällande en person som meddelats näringsförbud. Förutom systemet för sammankoppling av register kan man enligt genomförandeförordningen för direktivet även använda annan skyddad förbindelse eller metod för dataöverföring.

Begäranden från andra medlemsstater avser enskilda personer. Medlemsstaten uppger på begäran personens förnamn, efternamn samt födelsetid eller den finska personbeteckningen. Personbeteckningen behövs åtminstone om namnet och födelsetiden tillsammans ger en positiv träff, det vill säga det förefaller som att personen har meddelats näringsförbud. I praktiken förutsätter entydig identifiering av en person personbeteckning. Om den andra medlemsstaten inte känner till personbeteckningen, avgör den huruvida den beaktar den positiva träff som namn och födelsedatum gav. Den medlemsstat som begär information ska skaffa fram de uppgifter som används som sökkriterier och Rättsregistercentralen upplyser endast den som framställer begäran om en sådan person finns införd i näringsförbudsregistret i Finland. Om svaret är jakande kan Rättsregistercentralen på särskild begäran av medlemsstaten lämna ut även andra offentliga uppgifter som finns införda i näringsförbudsregistret.

Den andra staten i Europeiska ekonomiska samarbetsområdet är skyldig att behandla personuppgifterna i enlighet med dataskyddsförordningen och följa det som föreskrivs i bolagsrättsdirektivet. Enligt artikel 13i.7 i bolagsrättsdirektivet ska personuppgifter för personer som avses i den artikeln behandlas i enlighet med förordning (EU) 2016/679 och nationell rätt, för att göra det möjligt för den myndighet eller den person eller det organ som bemyndigats enligt nationell rätt att bedöma nödvändig information rörande diskvalificeringen av en person som styrelseledamot, i syfte att förhindra bedrägerier eller annat otillbörligt beteende och säkerställa att alla personer som interagerar med bolag eller filialer skyddas. Vidare enligt artikel 13i.7 ska medlemsstaterna säkerställa att de register som avses i artikel 16, myndigheter eller personer eller organ som bemyndigats enligt nationell rätt att hantera någon aspekt av onlineförfaranden inte lagrar personuppgifter som överförs vid tillämpningen av artikeln längre än vad som är nödvändigt, och i varje fall inte längre än alla personuppgifter som gäller bildandet av ett bolag, registreringen av en filial eller ingivande (ev. av handlingar eller information) från ett bolag eller en filial lagras.

På motsvarande sätt lämnar Rättsregistercentralen på begäran ut till en myndighet, åklagare eller domstol som är behörig att undersöka ett näringsförbudsärende de uppgifter om att en person har meddelats förbud att driva rörelse eller delta i drivande av rörelse i en annan medlemsstat som den fått från en annan medlemsstat via systemet för sammankoppling av register. Begäran kan även gälla annan tillgänglig relevant information med tanke på meddelande av näringsförbud. I begäran ska nämnas personens förnamn och efternamn samt födelsetid samt vid behov tillgänglig uppgift som den andra medlemsstaten har angivit för entydig identifiering av personen. Personuppgifter som erhålls vid informationsutbytet får inte bevaras längre än vad som är nödvändigt för att utreda och avgöra ett ärende som gäller näringsförbud.

Det föreslagna informationsutbytet i fråga om begäranden från Finland avviker något från det som föreskrivs i genomförandeförordningen till bolagsrättsdirektivet, enligt vilken *medlemsstaternas behöriga myndigheter via BRIS får begära information från en eller flera medlemsstater om huruvida en person som ansöker om att bli styrelseledamot i ett företag av någon av de typer som förtecknas i bilaga II till direktiv (EU) 2017/1132 är diskvalificerad eller är registrerad i något av deras register som innehåller information som är relevant för diskvalificering av styrelseledamöter*. Det informationsutbyte som föreslås i propositionen måste emellertid anses vara förenligt med artikel 13i i bolagsrättsdirektivet eftersom man inte enligt den kan dra slutsatsen att informationsutbytet är begränsat till utnämningsförfarandet eller registreringen av en person. Det föreslagna informationsutbytet ska överhuvudtaget anses stödja artikelns syfte att skydda personer som interagerar med bolagen, eftersom information som erhålls vid informationsutbytet kan användas vid meddelandet av näringsförbud för en person i Finland. Ett eventuellt näringsförbud hindrar även att personen verkar i aktiebolag som omfattas av direktivets tillämpningsområde.

I fråga om näringsförbudsregistret föreskrivs att uppgifter om näringsförbud utplånas ur registret fem år efter att förbudet upphört. Det bör dock noteras att Rättsregistercentralen inte registrerar uppgifter som erhållits vid informationsutbytet utan förmedlar dem till den myndighet som begärt dem. Den här myndigheten får inte lagra informationen längre än vad som är nödvändigt för att utreda och avgöra ett ärende som gäller näringsförbud. På samma sätt som nu gör Rättsregistercentralen registeranteckningen först när personen på grundval av uppgifter som eventuellt erhållits vid informationsutbytet enligt näringsförbudslagen meddelas näringsförbud. Det som föreskrivs i artikel 13i.7 i bolagsrättsdirektivet får inte heller ses som ett hinder för att det i ett beslut som gäller ett näringsförbudsärende framgår uppgifter om förbud mot en person att driva eller delta i drivande av rörelse i en annan medlemsstat oberoende av om beslutet lagras en viss tid eller varaktigt.

Som det framgår av propositionen förutsätter bolagsrättsdirektivet att medlemsstaterna utbyter information om ansvarspersoner som meddelats näringsförbud, liksom det även förutsätter reglering om att ta hänsyn till näringsförbud som meddelats i en annan medlemsstat. Det som förutsätts i direktivet kan inte uppnås utan den föreslagna regleringen med undantag för det att Finland utöver information om näringsförbud även lämnar ut andra offentliga uppgifter gällande näringsförbud som har införts i näringsförbudsregistret. De uppgifter som ska lämnas ut utgör en helhet och de ska anses bidra till att förhindra att skadlig verksamhet fortsätter i en annan medlemsstat. När man dessutom beaktar det som föreskrivs i artikel 13i.7 i bolagsrättsdirektivet om lagring av personuppgifter som lämnas ut från Finland i en annan medlemsstat, liksom det som det i den här propositionen föreslås att det föreskrivs om bevarande av personuppgifter som lämnas ut till Finland, stärks skyddet för personuppgifter genom utnyttjandet av handlingsutrymmet i sådana situationer där känsliga uppgifter behöver göras tillgängliga och lämnas ut för att uppnå direktivets mål. De föreslagna bestämmelserna är nödvändiga och proportionerliga för att uppnå direktivets syfte, och den föreslagna regleringen ska inte anses strida mot 10 § i grundlagen om skyddet för personuppgifter.

Enligt regeringens åsikt kan lagförslagen behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Kläm

Eftersom digitaliseringsdirektivet innehåller bestämmelser som föreslås bli genomförda genom lag föreläggs riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag

om ändring av 3 och 21 § i lagen om näringsförbud

I enlighet med riksdagens beslut
fogas i lagen om näringsförbud (1059/1985) till 3 §, sådan den lyder i lagarna 1220/1997, 1179/2014, 749/2017, 727/2022 och 187/2024, ett nytt 4 mom. och till 21 §, sådan den lyder i lagarna 1220/1997, 1107/2006 och 749/2017, nya 6 och 7 mom. som följer:

3 §

Förutsättningarna för näringsförbud

Vid bedömningen av en persons verksamhet som helhet med stöd av 1 mom. kan också beaktas ett förbud att driva rörelse eller delta i drivande av rörelse som meddelats personen i en stat som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, om grunden för förbudet är ett åsidosättande av skyldigheter eller ett brottsligt förfarande som motsvarar det som avses i det momentet samt det att personen i ovan nämnda stat gjort sig skyldig till brottsligt förfarande som motsvarar det som avses i 2 punkten i det momentet.

21 §

Register

Efter att ha fått en begäran enligt artikel 13i.3 i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2017/1132 om vissa aspekter av bolagsrätt från en stat som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, lämnar Rättsregistercentralen via systemet för sammankoppling av register ut uppgifter om huruvida den person som begäran gäller har meddelats näringsförbud i Finland. I begäran ska anges personens förnamn och efternamn samt födelsetid eller personbeteckning. Rättsregistercentralen har på särskild begäran av en stat som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet rätt att lämna ut uppgift om andra offentliga uppgifter som införts i registret gällande en person som meddelats näringsförbud via systemet för sammankoppling av register eller via någon annan skyddad förbindelse eller metod för dataöverföring. Uppgifterna lämnas ut avgiftsfritt till den stat som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet som har framställt begäran.

Den myndighet, åklagare eller domstol som är behörig att undersöka ett näringsförbudsärende kan av Rättsregistercentralen begära uppgifter om huruvida en person i en annan stat som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet har meddelats förbud att driva rörelse eller delta i drivande av rörelse. Begäran kan också omfatta andra tillgängliga uppgifter som är relevanta med tanke på meddelande av näringsförbud. I begäran till Rättsregistercentralen ska personens förnamn och efternamn samt födelsetid anges. Rättsregistercentralen kan begära kompletterande uppgifter för att kunna identifiera personen på ett entydigt sätt. Rättsregistercentralen begär uppgifterna från en annan stat som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet via systemet för sammankoppling av register och lämnar ut dem avgiftsfritt till den nationella myndighet som framställt begäran. Den ovan avsedda myndighet som

framställt begäran eller som behandlar uppgifterna får inte bevara personuppgifter som erhållits vid informationsutbytet längre än vad som är nödvändigt för att utreda och avgöra ett ärende som gäller näringsförbud.

Denna lag träder i kraft den 20 .

2.

Lag

om ändring av 20 § i handelsregisterlagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i handelsregisterlagen (564/2023) 20 § 3 punkten som följer:

20 §

Hörande av Finansinspektionen

Registermyndigheten ska innan ett ärende avgörs ge Finansinspektionen minst 30 dygn att yttra sig om en handelsregisteranmälan, om anmälan gäller

3) godkännande av bolagsordningen för ett sådant aktiebolag eller bolagsavtalet för ett sådant kommanditbolag som gäller en fastighetsfond enligt lagen om fastighetsfonder (1173/1997), eller godkännande av ändringar av en sådan bolagsordning och ett sådant bolagsavtal, dock inte om en ändring av bolagsavtalet för ett kommanditbolag som bedriver fastighetsfondsverksamhet endast gäller utbyte av en tyst bolagsman eller ändring av ett namn eller en insats och kommanditbolaget inte har andra tysta bolagsmän än sådana vars andelar enligt bolagsavtalet omfattas av värdepappersmarknadslagen (746/2012),

Denna lag träder i kraft den 20 .

Helsingfors den 29 augusti 2024

Statsminister

Petteri Orpo

Arbetsminister Arto Satonen

1.

Lag

om ändring av 3 och 21 § i lagen om näringsförbud

I enlighet med riksdagens beslut
fögas i lagen om näringsförbud (1059/1985) till 3 §, sådan den lyder i lagarna 1220/1997, 1179/2014, 749/2017, 727/2022 och 187/2024, ett nytt 4 mom. och till 21 §, sådan den lyder i lagarna 1220/1997, 1107/2006 och 749/2017, nya 6 och 7 mom. som följer:

Gällande lydelse

3 §

Förutsättningarna för näringsförbud

Föreslagen lydelse

3 §

Förutsättningarna för näringsförbud

Vid bedömningen av en persons verksamhet som helhet med stöd av 1 mom. kan också beaktas ett förbud att driva rörelse eller delta i drivande av rörelse som meddelats personen i en stat som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, om grunden för förbudet är ett åsidosättande av skyldigheter eller ett brottsligt förfarande som motsvarar det som avses i det momentet samt det att personen i ovan nämnda stat gjort sig skyldig till brottsligt förfarande som motsvarar det som avses i 2 punkten i det momentet.

21 §

Register

21 §

Register

Efter att ha fått en begäran enligt artikel 13i.3 i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2017/1132 om vissa aspekter av bolagsrätt från en stat som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, lämnar Rättsregistercentralen via systemet för sammankoppling av register ut uppgifter om huruvida den person som begäran gäller har meddelats näringsförbud i Finland. I begäran ska anges personens förnamn och efternamn

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

samt födelsetid eller personbeteckning. Rättsregistercentralen har på särskild begäran av en stat som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet rätt att lämna ut uppgift om andra offentliga uppgifter som införts i registret gällande en person som meddelats näringsförbud via systemet för sammankoppling av register eller via någon annan skyddad förbindelse eller metod för dataöverföring. Uppgifterna lämnas ut avgiftsfritt till den stat som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet som har framställt begäran.

Den myndighet, åklagare eller domstol som är behörig att undersöka ett näringsförbudsärende kan av Rättsregistercentralen begära uppgifter om huruvida en person i en annan stat som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet har meddelats förbud att driva rörelse eller delta i drivande av rörelse. Begäran kan också omfatta andra tillgängliga uppgifter som är relevanta med tanke på meddelande av näringsförbud. I begäran till Rättsregistercentralen ska personens förnamn och efternamn samt födelsetid anges. Rättsregistercentralen kan begära kompletterande uppgifter för att kunna identifiera personen på ett entydigt sätt. Rättsregistercentralen begär uppgifterna från en annan stat som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet via systemet för sammankoppling av register och lämnar ut dem avgiftsfritt till den nationella myndighet som framställt begäran. Den ovan avsedda myndighet som framställt begäran eller som behandlar uppgifterna får inte bevara personuppgifter som erhållits vid informationsutbytet längre än vad som är nödvändigt för att utreda och avgöra ett ärende som gäller näringsförbud.

Denna lag träder i kraft den 20 .

2.

Lag

om ändring av 20 § i handelsregisterlagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i handelsregisterlagen (564/2023) 20 § 3 punkten som följer:

Gällande lydelse

20 §

Hörande av Finansinspektionen

Registermyndigheten ska innan ett ärende avgörs ge Finansinspektionen minst 30 dygn att yttra sig om en handelsregisteranmälan, om anmälan gäller

3) godkännande av bolagsordningen för ett aktiebolag för en fastighetsfond enligt lagen om fastighetsfonder (1173/1997), av ett kommanditbolags bolagsavtal eller ändringar av en sådan bolagsordning och ett sådant bolagsavtal, dock inte om en ändring av bolagsavtalet för ett kommanditbolag som bedriver fastighetsfondsverksamhet endast gäller utbyte av en tyst bolagsman eller ändring av ett namn eller en insats och kommanditbolaget inte har andra tysta bolagsmän än sådana vars andelar enligt bolagsavtalet omfattas av värdepappersmarknadslagen (746/2012),

Föreslagen lydelse

20 §

Hörande av Finansinspektionen

Registermyndigheten ska innan ett ärende avgörs ge Finansinspektionen minst 30 dygn att yttra sig om en handelsregisteranmälan, om anmälan gäller

3) godkännande av bolagsordningen för ett sådant aktiebolag eller bolagsavtalet för ett sådant kommanditbolag som gäller en fastighetsfond enligt lagen om fastighetsfonder (1173/1997), eller godkännande av ändringar av en sådan bolagsordning och ett sådant bolagsavtal, dock inte om en ändring av bolagsavtalet för ett kommanditbolag som bedriver fastighetsfondsverksamhet endast gäller utbyte av en tyst bolagsman eller ändring av ett namn eller en insats och kommanditbolaget inte har andra tysta bolagsmän än sådana vars andelar enligt bolagsavtalet omfattas av värdepappersmarknadslagen (746/2012),

Denna lag träder i kraft den 20 .